

„Kákay István Dezső leköszönő országos irodaigazgatót is az előadók között köszönthettük, aki arra hívta fel az intézményvezetők figyelmét, hogy mekkora felelősségük van az egyházi intézményekben tanító és nevelő pedagógusoknak a keresztyén értékrend átadásában és elmélyítésében.”

Vadvízi evés pedagógus módra ▶ 8. oldal

„1920. július 16-án hunyt el a Nógrád megyei Dolányban, ahová egyébként jó barátja, az ugyancsak evangélikus Mikszáth Kálmán javaslatára költözött. A települést Benczúr tiszteleire 1927-ben Benczúrfalvára keresztelték át.”

Közelkép egy evangélikus festőről ▶ 10. oldal

„A kérdéses döntés óta a világ szegényeinek a száma nem-hogy megfelelő volt, inkább megkétszereződött.”

Elburjánzó szegénység ▶ 13. oldal

Budavári levél ▶ 3. oldal

Munkaévkezdő lelkesztálalkozók ▶ 4–5. oldal

Az új ateizmus ▶ 7. oldal

Iskolakeresztelő tanévnyitó ▶ 9. oldal

Tanítványaim emberközélel ▶ 11. oldal

„Először ember – úgy keresztyén” ▶ 14. oldal

HORVÁTH-HEGYI ÁRON FELVÉTELE

JOHN O'DONOHUE

Imádság a vezetőkért

Adassék nektek kegyelem és bölcsesség a jó cselekedetekre, hogy megtanuljátok megkülönböztetni, mi személyes, és mi nem az.

Legyetek vendégszeretők a kritikával szemben. Magatokat sose helyezétek középpontba.

Ne góg, hanem szolgálat vezéreljen, ha cseleksztek.

Dolgozzatok magatokon, hogy elmétek útjait építsétek és csiszoljátok.

Tanuljátok meg ápolni a jelenlét művészetét, hogy lekötelezzétek azokat, akik találkoznak veletek.

Ha cserben hagynak, vagy csalódást okoznak nektek, jegyezzétek el magatokat az irgalommal, legyen ez a megújulásotokhoz és tökéletesedéseitekhez vezető lépcső.

Őrizzétek elmétek ajándékait olvasással, kreatív gondolkodással, hogy továbbra is a határvidék szolgáló lehessetek, ahol az új a régiből gyarapszik, és sose váljatok hivatalnokkává.

Ismerjétek meg a mély figyelem bölcsességét, a tápláló szavak gyógyerejét, az elfogadó tekintet bátorítását, a megőrzött méltósághoz illendő viselkedést, a félnék kérdések tavaszát.

Elmétek szeresse a határvidéket, hogy fel tudjátok idézni a csillogó mezőket, melyek a hétköznapi szem számára láthatatlanul terülnek el.

Legyenek jó barátaitok, Hogy tükrözhesék hiányaitokat.

Legyen a vezetés számotokra a növekedés igazi kalandja.

A Bibliában Pál apostol *Timóteushoz írt első levelében* ez áll: „Arra kérlek mindenekelőtt, hogy tartsatok könyörgéseket, imádságokat, esedezéseket és hálaadásokat minden emberért, a királyokért és minden feljebbvalóért, hogy nyugodt és csendes életet éljünk teljes istenfélelemben és tisztességben.” (1Tim 2,1–2)

► Forrás: Monday Manna

Az igazi ünnep

■ LÁSZLÓ JENŐ CSABA

Keresztapa leszek. Pontosabban már vagyok. A feladatra valamikor a tavasszal kértek fel az ifjú szülők, a nyár közepén meg is született a rokonság legifjabb tagja, és már csak néhány hét választ el attól, hogy keresztvíz alá tartunk a gyönyörű baba kobakját.

Még haza sem került a gyerek a kórházból, a boldog apa – saját felekezetehez hűen – felkereste a közeli református lelkészi hivatalt, és bejelentette a várható keresztelést. A lelkész boldogan üdvözölte a hírt, és tájékoztatta az apukát, hogy a szentség kiszolgáltatása előtt néhány alkalomból álló elbeszélgetésen kell részt vennünk a szülőknek és keresztszülőknek, ahol a kereszttség lényegéről és az egyház legalapvetőbb tanításáról kapunk rövid áttekintést.

Az apa kicsit értetlenkedve fogadta a hírt, hogy nekem, a keresztapának is ott kell lennem, annak dacára, hogy vagy harminc éve lelkészgyerekként és legalább húsz éve kántorként vasárnapról vasárnapra részt veszek az istentiszteleten, és keresztelői szertartást is láttam életemben már jó párat. „Nem baj, legalább elbeszélgetünk a református tanításról” – mosolyogtam, és csak annyi engedményt kértünk, hogy én ne a távoli fővárosban, hanem lakóhelyemen teljesíthessem a „keresztapa-oktatást”.

Így kerestem fel egyik kálvinista lelkész ismerősömet, akivel jót beszélgettünk, és új dolgot is tanultam, nem veszett tehát kárba az ott töltött délután. Megtudtam ugyanis, hogy református testvéreink keresztelési liturgiája két ponton bővebb a mi rendünkénél. Egyrészt egy kérdésre válaszolva a gyülekezet tagjai is megfogadják, hogy imádság szeretetben hordozzák a gyerek testi, lelki, hitbéli fejlődését. Másrészt a liturgia végén megfordul a család, a gyülekezet pedig áldást énekel nekik.

Elcsodálkoztam, hogy ez a két apró kitérő mennyire alkalmas arra, hogy az első percben bekapcsolja az egyház testébe a gyermeket és családját. Nem engedi, hogy a templomban bárki közömbös szemlélője legyen az eseményeknek, hanem arra bátorít: örüljünk az örülőkkel, imádkozzunk az imádkozókkal.

Hallom, egyre több evangélikus gyülekezetben szokás a keresztelőket szűk családi körben, például szombat délelőtt vagy délután rendezni. A gyülekezet ilyenkor legfeljebb utólag, a hirdetésekben értesül a legkisebb testvér érkezéséről. Állítólag még örülnek is a megoldásnak. „Legalább nem húzzuk az időt vasárnap délelőtt” – mondják, mert tény, hogy egy-egy keresztelő után negyedórával biztosan később kerülne minden család asztalára a vasárnapi húsleves. Közben pedig végig se gondolják

lelkészek, gyülekezeti tagok, hogy amikor egyetlen család ünnepévé degradálják a keresztelést, annak az esélyét játsszák el, hogy egy újabb család életét csatornázzák be a közösség vérkeringésébe.

Mindeközben talán egyre kevésbé fontos alkalom gyülekezeteinkben a konfirmáció, nem beszélve az esküvőről, amely nálunk, evangélikusoknál talán soha nem is tudott közösségi ünnep lenni, szemben több kisebb protestáns felekezettel.

Gyülekezetünkben kerek évfordulóra készülünk. Száz éve szentelték fel pusztaföldvári gyönyörű templomunkat. S habár a tető itt-ott beázik, van miért hálát adnunk, hisz még áll a hely, ahol egy évszázadon keresztül nem szűnt meg szólni az evangélium. Hónapok óta tervezzük az ünnepnapot. Gyülekezetünknek a templom tisztaságára máskor is gondosan ügyelő asszonyai a szeptemberi ünnep előtt bizonyára még illatosabb szert kevernek a felmosóvízbe, a falu legszebb virágai kerülnek majd az oltárra, és magam, a gyülekezet „kontár kántora” is előszedem szegényes orgonarepertoárom legjobb darabjait. Minél kisebb a közösség, annál nagyobb örömmel készül egy ilyen jeles évfordulóra.

Persze ennél kevésbé jelentős ünnepre is hívtak már püspököt. Gyakran viccelnek vele egyházi körökben: ma már egy új harangkötelet sem húznak meg sehol az országban püspöki, de legalábbis esperesi áldás nélkül, és – kis túlzással – egy-egy sekrestye kimeszése után is sok helyen összetrombitálják az egész egyházmegyét.

Nem tagadom a hálaadás és az ünnep szükségességét. A „szüntelenül imádkozzatok” felszólításba bele tartozna, hogy mindennap megköszönjük Istennek a templomot, a harangot és az orgonát. Különösen abban a gazdasági helyzetben, amikor a gyülekezetek egy részénél valóban csodaszámúba megy egy új harangkötél beszerzése is. De nem kellene legalább ennyire örülnünk egy-egy új testvér érkezésének? Nem kellene gyülekezeti életünk központi ünnepévé tenni a keresztelést, a konfirmációt és minden olyan alkalmat, amikor új testvérek ülnek be mellénk a templompadba?

A kérdésekre a választ maga Jézus adta meg példázatával. Az ismert történetben valóságos bulit szervez a szegény asszony egyetlen pénzérme megtalálása után. „Mondom nektek, így fognak örülni az Isten anyagai egyetlen megtérő bűnösnek” (Lk 15,10) – teszi hozzá a Mester a történethez. Az öröm tárgya tehát nem a harangkötél, nem az orgona, de még csak nem is egy – uniós forrásból – pincétől a padlásig felújított templom, hanem egyetlenegy megtért bűnös.

A szerző jogtanácsos, az Evangelikus Élet rovatvezetője

Munkaévkezdő áhítat és elnökségi tájékoztató az országos irodában

► A Magyarországi Evangélikus Egyház Üllői úti székházában is megkezdődött az újabb munkaév. Az országos presbitérium június 19-i határozatával kifejezte szándékát egyházunk adminisztrációjának megújítására. Az átalakítás jegyében Kákay István országos irodaigazgatót szeptember 1-jétől felmentették a munkavégzés alól, és a balatonszárszói Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthon igazgatóját, Végh Szabolcsot bízta meg – egyelőre fél éves időtartamra – a „koordinatív vezetéssel”. Az iroda munkatársai egyházunk elnökségétől a hónap első munkanapjának reggelén tartott áhítat után kaptak tájékoztatást a hogyan továbbról.

Az Üllői úti székház telt házas tanács-termében Gáncs Péter elnök-püspök – a 103. szoltáron alapuló – áhítata után köszöntötte az adminisztrációs központ új vezetőjét, Végh Szabolcsot. A hatéves igazgatói ciklusát hivatalosan egyébként az év végén záró Kákay Istvánnak pe-

dig megköszönte az áldozatos munkát, és kifejezte abbéli reményét, hogy megtalálja majd új szolgálati helyét.

Pröhle Gergely országos felügyelő fel-tárta az adminisztrációs szervezetben végzendő változtatások szükségességé-nek okait, és tájékoztattott az egyház-

vezetés által kitűzött célokról. A magyarázattal egyúttal oldani kívánta a reformok miatti félelmeket. A „civilben” külső helyettes államtitkár a működés defektjei között említette a megfelelő szereposztás hiányát az egyházvezetés és a szakapparátus között. Kifogásolta az országos iroda döntés-előkészítési mechanizmusát és vagyongazdálkodását. Elősorolta az egyházvezetésnek az irodával szemben támasztott elvárásait is. Ezek az elvárások teszik ugyanis szükségessé az egyházszervezet munkájának, az iroda, az országos presbitérium és a különböző országos testületek közötti munkamegosztásnak az átalakítását.

► Folytatás a 3. oldalon

Oratio œcumenica

Mennyei Atyánk! Krisztus Urunk arra biztatott, hogy ne aggódjunk a holnapért, mégis éléd állva imádságainkkal nem tudjuk elfedni aggodalmainkat, félelmeinket. Tudjuk, Atyánk, te nem is azt várod el tőlünk, hogy ne vegyük komolyan mindazt, ami félelemmel tölt el bennünket, hanem ezeket nálunk is mélyebben ismerve a félelemtől való szabadság útját akarod megnyitni számunkra. Köszönjük neked, Atyánk, hogy kimondott kéréseink és hálaadásunk által is a benned való szabadság útját egyengeted számunkra. Köszönjük neked, hogy imádságunkban erősítess bennünket: mindenünk a te kezdedben van. Kérünk, segíts újra és újra megerősödnünk abban, hogy nem a természet erőitől, az emberi indulatoktól, gonoszságtól függ az életünk, hanem te tartod a kezdedben. Így kérünk: hadd helyezzük a te kezdedbe mindazt, ami nélküled fogva tartana bennünket.

Könyörgünk a teremtett világot. Taníts bennünket felelősséget vállalni azért a környezetért, amelyet otthonunkká teremtettél. Tápláld bennünk az igényességet, hogy ne engedjük szennyezetté, lakhatatlanná válni otthonunkat.

Könyörgünk a félelmeink kiszolgáltatott emberiségért. Te egymás felelősségére, szeretetére bízta bennünket, mi egymás ellenségeivé lettünk. Oly nehezen tudjuk rendezni megtört kapcsolatainkat, oly nehezen tudjuk összehangolni érdekeinket. Kérünk, segíts, hogy az indulatainkból, félelmeinkből táplálkozó veszekedés és háború egyre kevésbé nyomorítsa meg életünket. Könyörgünk azokért, akik az emberi gyűlölködés miatt veszítik el otthonukat, szereteteiket, jövőjüket. Ne engedd, hogy mindezt tétlenül nézzük. Könyörgünk azokért, akiket betegség vagy magány gyötör. Add, hogy meglásuk: általunk is akarod enyhíteni a szenvedést.

Könyörgünk egyházadért. Ne engedd, hogy megszokjuk a benned való biztonság ajándékát. Ne engedd, hogy igéd üres szólamná legyen ajkunkon. Éleszd fel bennünk újra és újra az élő hitet, a rólad szóló biznyságtétel lelkét. Add, hogy élni tudjunk azzal a felelősséggel, amelyet egyházadra bízta. Adj egymást építeni képes közösségeket, olyan alkalmakat, ahol megerősödhethetünk a veled és a testvéreinkkel való kapcsolatban.

Könyörgünk, Atyánk, magunkért. Félelmeinket, aggodalmaskodásunkat csak te törheted meg életet adó igédde. Bátoríts, biztass, ints igédde, hogy mindig keressük a benned való megnyugvás ajándékát.

Köszönjük, hogy mindenünket a te kezdedbe rakhatjuk le, és te elveszed mindazt, ami gátol, gúzsba köt bennünket, és megőrzöd azt, ami igazán szabadabb tesz a veled való örökké tartó életre. Ámen.

HIRDETÉS

Taizé-ima és énekegyüttlét

A rákosszentmihály-sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén, legközelebb szeptember 10-én, 19 órától Taizé-ima és énekegyüttlét. Minden alkalommal van igehirdetés is. Információ: gyertyafeny.lutheran.hu.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 15. VASÁRNAP – MT 19,16–26

Szegény gazdag

Jókai Mór után szabadon mondhatjuk, hogy „szegény gazdag”, de vizsgáljuk meg, miben áll a gazdag ifjú szegénysége, szerencsétlensége Isten színe előtt.

Az ifjú (Mt szerint), vagy kevésbé ifjú (Mk és Lk szerint), ha Jézust hallgatta, már tudhatta volna, hogyan nyerheti el az örök életet. Mert a szinoptikusok egybehangzóan írják, hogy közvetlenül a történetünk előtt Jézus kisgyermekre mutat rá, és megmondja az Isten országába (örök élet) jutás módját: ha ilyenek lesztek, mint ez a kisgyermek (a ráhagyatkozás az ósbizalom jelképe), mert ilyeneké az Isten országa.

Az Istenre hagyatkozó gyermeki lelkület helyett megjelenik egy pénzeszsák, aki úgy gondolja, hogy az életben mindenért fizetni kell, illetve ellenszolgáltatásért mindent meg lehet szerezni, akár az örök életet is. Mondhatná: „Mester, alkudjunk meg! Tehetős ember vagyok, kerüljön bármibe az örök élet, kész vagyok megadni azt a »jó« árat.”

Nincs az a „jó”, amit a kérdező bármilyen formában is elérhetne, mert Jézus kijelentése szerint Isten az egyetlen jó. Az ifjú jó szándékból fakadó kérdése hamis, mert ez az alkudozás piaci szelleme. Rossz a lelki közgazdaságtana. Sántító hasonlattal: mintha azt kérdeznék, hogy vigyünk-e vizet egy szerény kútból a tengerbe vagy homokot a sivatagba valami rendkívül értékesért cserébe.

„Csak egy van, aki jó!” S Jézus még csak nem is önmagára mutat, világosan Istenről szól: „Senki sem jó, egyedül csak az Isten.” (Lk 18,19b) Ne alkudozz hát, valami másról van szó! Talán jó lett volna az ifjúnak hal-

lania a kisgyermek példájáról a jézusi szót: ilyeneké az Isten országa, azaz az örök élet.

Következik a diagnózis. Milyen az ifjú lelkülete? Vajon Istenre hagyatkozó-e?

A felvetett kérdés téves és hamis voltának érzékeltetése után Jézus a parancsolatokkal folytatja az ifjú lelkének vizsgálatát. Vajon mit mond arra, hogy „tartsd meg a parancsolatokat”? Mintha bárkit kérdezne közülünk, és mi elégedetten válaszolnánk, egy sorba állva ezzel a vagyonos ifjúval: „Nem öltem, nem paráználkodtam, nem loptam, hamisat másokról nem mondtam, szüleimet igyekeztem az otthonban látogatni, és a felebarátomat sem bántottam, azaz »én jó ember vagyok«, legfeljebb a közlekedési szabályokat hágtam át időnként. De amúgy jó ember vagyok. Igaz, a tekintetemmel már öltem, és gondolatban sok rosszat megtettem, olykor kicsit sáros lettem, de nem nagyon. Alapjában véve megtartottam a hétköznapi szabályait.”

A gazdag ifjú kettős tévedése: először is azt véli önmagáról, hogy ismeri a parancsolatokat; másodsor az a következtetést vonja le, hogy ő betartotta ezeket – mi „fogyatkozása” lehetne még? A tipikusan „jó emberek” ősi képlete: nem értottam én senkinek, megmondhatják a szomszédok is, vagy majd a temetésen a pap, hogy milyen jó ember voltam, „fogyatkozásom” nekem nincsen. Pedig Jézus itt csak a második köztábla figyelmeztet, az emberekkel kapcsolatos parancsolatokra, arról még nem is szól, hogy mivel „tartozunk” Istennek (első köztábla). Az if-

jú elbizakodottságában mindezt nem is érzékeli, bátran ki meri mondani: „Fogyatkozásom nincsen.” Beteges önteltség.

S itt következik Jézus gyógyító módszere, és jól tesszük, ha mi is beállunk ebbe a jézusi röntgenátvilágításba. Mert a jézusi válaszban nem a vagyontalanság vagy az önként vállalt szegénység dogmatikatételéről van szó, hanem arról, milyen készségű lélek lakik bennünk.

A gazdag ifjúnak Jézus azt ígéri, hogy ha vagyonát elosztotta a szegények között, akkor a mulandó vagyon helyett „kincséd lesz a mennyben”. Mutasd meg a belém vetett bizalmadat, hogy ezután engem követsz. „Kövess engem” – bízzál énbennem, hagyatkozz rám, én tudom a célt.

Mi derül ki itt? Luther a Nagy káteban (az első parancsolat kapcsán) ezt írja: „Mondom tehát: amire szívedet hagyod és bízod, valójában az a te istened.” Ismét ő ugyanott: „Nem egy ember azt hiszi, hogy van Istene és mindene böven, ha van pénze és vagyona... ez a helyzet azzal is, aki abban bíz, hogy nagy a tudománya, bölcsessége, hatalma, pártfogója... Pedig a helyes ez: Istenem van, ez azt jelenti, hogy van valamim, amiben teljesen bízok a szívem.”

Az ifjú nem értette meg, hogy mire, kire is kellene építenie az életét. Vagyonához kötözött ember maradt, aki nem merte vállalni az igazi istenhit kockázatát.

Életünk egyik legnagyobb megkötöttsége az anyagiakhoz kötődés. Minden gondolatunk a pénz körül forog, hétről hétre hamis reménységgel töltjük ki a lottószelvényt, és

A VASÁRNAP IGÉJE

reszkette várjuk a „szent” (pénzt ígérő) számok kisorsolását (tisztelt a kivételnek). Mani, mani, mani... és mánia lesz. S persze időnként templomba is elmegyünk. Sok milliót nyert valaki szerencsejátékon, és repeső boldogsággal hívta fel a lelkeszt, hogy adományt akar adni. Aztán jött, egy húszezrest letett az asztalra – és tizenkilencezret visszakért. Szó sincs a textusban törvényre tehető evangéliumi szegénységről, csakis arról, hogy „miben bízok teljesen a szívem?”. A tanítványok nem értik a helyzetet, mert csak testi szemükkel látnak, és testi fülükkel hallanak.

A „gazdag” szót behelyettesíthetjük a „megkötöttség” fogalmával, és nem árt, ha alávetjük magunkat Jézus (személyünkre szabott) diagnózisának, következképpen terápiájának is. Mi a mi megkötöttségünk? Ki oldozhat fel? Ki üdvözülhet? Nem kell itt semmiféle alku, fogadalom, elég, amit Pál mond egy börtönőrnek Filippiben: „Higgy az Úr Jézus Krisztusban”, és házad népével együtt tied az örök élet (ApCsel 16,31).

S itt jön a nagy kérdés: rá tudok-e teljes szívemmel hagyatkozni Jézus igéjére. Mert az üdvösség kérdése ez a válasza: „Embereknél ez lehetetlen, de Istennél minden lehetséges.”

■ RIBÁR JÁNOS

Imádkozzunk! Uram, világosítsd meg szívemet, és szabadíts meg bármiféle megkötöttségemből, hogy az örök élet ajándékát képes legyek elfogadni kegyelmedből. Ámen.

Lépésről lépésre

► Az istentisztelet-előkészítésről és énekválasztásról szóló belső sorozatunkban ma újabb színnel gazdagodhatunk. Tanulságos figyelemmel kísérni az egyes gyülekezetek helyi adottságait, ebből következő lehetőségeit és nehézségeit. Pillantsunk be Nemeskoltá életébe!

A Vasi Egyházmegye egyik kis lélekszámú szóránnygyülekezetében, Nemeskoltán és környékén élő evangélikusok istentiszteleti rendje sajátos képet mutat. Bár a liturgikus megújulással kapcsolatos és sokszor megfogalmazott ellenérzések nem kötik meg teljesen a lelkész kezét, az erős érzelmi indíttatású ellenállás miatt egyes liturgiai elemeknek a bevezetése – a széles körű tanítás és előkészítés ellenére – egyelőre még lehetetlen. Ugyanakkor más liturgiai elemek már most is gazdagítják az istentiszteleti életet. Néhány példa erejéig erre még visszatérek.

Szóránnygyülekezetünkben vasárnaponként két istentiszteleten gyűlnek össze a hívek, nemcsak evangélikusok, hanem katolikus és református hozzátartozók is. Négy istentiszteleti helyünk van. Nemeskoltán minden vasárnap tizenegy órakor kondul meg a harang, jelezve a liturgia kezdetét. Püspökmolnáriban minden hónap második és negyedik vasárnapján kilenc órakor találkozik a gyülekezet a mintegy tíz éve épült, szép imaházban. Sorkifaludon minden hónap első vasárnapján a kultúrház ad otthont az istentiszteletnek, Csempeszkopácson pedig a hónap harmadik vasárnapján kilenc órakor az Árpád-kori gyönyörű kis templomban ünnepeljük az istentiszteletet.

Mindenütt havonta egyszer úrvacsorai istentiszteleten veszünk részt. Nemeskoltán a hó első vasárnapján, Püspökmolnáriban a hó második vasárnapján, ahol pedig havonta csak egyszer tartunk istentiszteletet, ott minden alkalommal van úrvacsoravétel.

Az istentiszteletek rendje részben a Pröhle-*agendára* támaszkodik, hiszen az oltáriszentség nélküli istentiszteletek e megszokott rend szerint történnek. A liturgikus megújulás gyümölcseként viszont néhány új elem gazdagítja a liturgiát. Az istentisztelet elején az *invokációt* követően a lelkész keresztet vet. Az oltár előtt nem egy, hanem két ige hangzik el. A hitvallás közvetlenül az igehirdetést követi. Egyelőre az *Apostoli hitvallás* szavaival vallja meg hitét a gyülekezet, de hamarosan a *Niceai hitvallás* szövegét is kézbe adjuk ízlésesen elkészített, nyomtatott kartonlapon.

Az úrvacsorai istentisztelet rendje más. A kezdő – ekkor keretverssel elhangzó – zsolnárt a kollektá imádság követi, ezután a két ige hangzik el. Az igehirdetés, majd az istentisztelet igeliturgiáját lezáró hitvallás után a gyónási és úrvacsorai liturgia már az új rend szerint, szinte változtatás nélkül folyik. A szerzési igék elhangzásakor nagymé-

retű (konszekrációs) ostyát tör meg a lelkész.

Látható tehát, hogy több „új” elem is beépült a liturgiába. Érdekes, hogy éppen azoktól a liturgikus elemektől idegenkedik a gyülekezet, amelyek a tagok aktív közreműködését jeleznek. A reszponzumok (például: „És a te lelkeddel!”), de leginkább a Pax kifejezéseként a kézfogás az, amelyet semmiképpen sem vállalnak föl a hívek. Ezért az úrvacsorai liturgiában az anamnézis imádságot követő *Miatyánk* után énekl a gyülekezet az *Agnus Dei* éneket, nem pedig a Pax után. A keresztvetést a lelkésszel együtt csak egy-két gyülekezeti tag gyakorolja.

A megszokottól eltérő istentiszteleti rendet nagypénteken és szenteste használunk: akkor az *Evangélikus énekeskönyv* J és K rendje szerint végezzük a liturgiát. Különleges esemény a konfirmációi istentisztelet is, hiszen az elején történik a konfirmándusok vizsgája, nem pedig külön alkalmon.

A lelkész istentiszteleti öltözetében a liturgikus megújulás az erős idegenkedés miatt sajnos szóba sem jöhet. Környékünkön különösen is jellemző az evangélikus identitásnak az a megfogalmazása, hogy „mi nem vagyunk katolikusok!”. Még azt sem könnyű elfogadtatni, hogy a Fraternitás Lelkészegyesület stólapályázatán nyert stólat a gyülekezet területén kívül ünnepelt istentiszteleten mindig fölveszem, kivéve azt az esetet, amikor a helyi lelkész kéri a stóla mellőzését.

Az istentisztelet igehirdetési alapigéje – néhány ritka kivételtől elte-

CANTATE

kintve – mindig a perikóparendben kijelölt ige. A perikóparend nem szentírás, de méltó és követendő mederben vezet végig az egyházi esztendő teológiájának útján, és megóv az egyénieskedés kísértésétől. A *Liturgikus könyvben* és az *Evangélikus Élet* hetilapunkban javasolt énekeket ritkán választom. Az átlagosnál jobban éneklő gyülekezet a nemeskoltai, a javasolt énekek egy részével mégis nehezen boldogulnak a hívek. A vasárnapi igehirdetés központi gondolatát pedig gyakran jobban erősítik az általam választott énekek.

Jelenleg mind az istentiszteletre való előkészítés, mind a liturgia vezetése az én feladatomban, munkatársaim nincsenek. Tervezem, hogy első lépésként lektorokat kérek föl igeolvasásra, esetleg az imádságban (például az általános könyörgő imádságban) való részvételre.

Örülök annak, hogy ha némi ellenállással is, de az istentisztelet liturgiájának gazdagodása nálunk is elkezdődött. Nem könnyű a liturgikus érzékenység és igényesség fölkelése a gyülekezeti tagokban, különösen a környék jellemzően puritán gyülekezeteiben. Bízom abban, hogy a tudatos, kitartó és elszánt, de a gyülekezet teherbíró képességét is figyelembe vevő liturgikus magatartás lépésről lépésre gazdagítja a gyülekezet legfontosabb eseményének, az istentiszteletnek ünnepsését, és ennek igazi izét és örömét mind többen átélhetik.

■ KOVÁCS LÁSZLÓ

Budavári levél

Beiktatásról szubjektíven, egyes szám első személyben

► Talán szokatlan egy kicsit, hogy a saját beiktatásomról írok, de a szituáció sem volt átlagos. A 15-ös szám többször is elhangzott ezen a napon, volt, aki a „végre” sóhaj-tással kapcsolta össze. Fontos elmondanom, hogy bennem nem volt semmiféle türelmetlenség...

Éppen tizenöt évvel ezelőtt érkeztem meg a budavári gyülekezetbe. A megüresedett parókusi állásra férjemet, *Bence Imrét* hívták meg. A gyülekezet abba a helyzetbe került, hogy egyet hívott, kettőt kapott, mivel a meghívott lelkész felesége is lelkész.

Legkisebb gyermekünk, *Zsolti* akkor még csak három és fél éves volt, így én főállású anyasági támogatást kaptam. Jogszerűen is csak fél állást vállalhattam. S a gyökeresen megváltozott helyzetben (faluról a fővárosba kerültünk) a másik három gyermekünknek is szüksége volt a fokozott figyelemre. A presbitérium nagyon előzékenyen fél munkaidőben foglalkoztatott.

Elindult az élet, megkezdődött a beilleszkedés, az ismerkedés a gyülekezettel. Majd teltek, múltak az évek, s mire letelt a főállású anyasági státus ideje, a budahegyvidéki gyülekezet elnöksége keresett meg, hogy nem segítenék-e be egy évre.

Lelkésznőként, de lelkészfeleségként én tényleg alázatosan tudomásul vettem, hogy a gyülekezetek elsősorban a férfit hívják, az a dolgunk, hogy kövessük a férjünket. Most azonban mégis nagyon megtisztelő

és felemelő volt, hogy én kellettem, engem hívtak.

Az egy évből hét év lett. S ekkor érkezett el annak az ideje, hogy a budavári gyülekezet meghívott a létrehozott másodlelkézi állásra. Azt élttem át, hogy ott felül, Istennél ebben a másfél évtizedben, de különösen az utóbbi fél évben – ahogyan körülöttem, velem alakultak az események – olyan elegáns megoldások születtek. Csodálatos rendező az Úristen, s bocsánat, hogy ezt a világias kifejezést használtam: elegáns – de ezt éreztem. Természetesen Isten szeretetét, hordozó kegyelmét mindenekfelett.

„Mindennek rendelt ideje van...” – írja a Prédikátor (3,1). Az én beiktatásomnak most jött el az ideje. Így örülhettem annak, hogy tíz hónapos unokánk, *Marcika* és kilencvenéves édesanyám – s természetesen mindenki más, aki fontos nekem, és akiket szeretek – itt lehetett, vagy lélekben velünk ünnepelt. S ha ez az iktatás tíz éve létrejön, kimaradtak volna az életemből a budahegyvidéki évek, amit utólag nagyon sajnálnék.

Békesség van bennem. Iktatási prédikációm igéje is ez volt: „...ezen a helyen békességet adok! – így szól a sergek Ura.” (Hag 2,9) Adott! Köszönöm.

Endreffy Géza espereshelyettes végezte az iktatás szolgálatát. Bence Imre esperes – drága férjem – családi érintettség miatt kérte fel helyettesét. *Endreffy Géza* a megdicsőülés története alapján azt helyezte nyoma-

tékosan a szívekre – s elsősorban az enyémmre –, amit a tanítványok tapasztaltak, amikor a mennyei jelenés után fölnéztek, hogy csak egyedül Jézus volt ott. Köszönöm, Géza! Ezt újra és újra tudatosítanunk kell, mert annyi minden vonzza tekintetünket ebben a világban.

HORVÁTH-HEGYI ARON FELVÉTELE

A gospelkórus szolgálata meglepetésnek készült, a meglepetések persze néha idő előtt kiderülnek. Ezzel együtt is nagy öröm volt számomra. Mivel tavasszal már én is bekapcsolódtam a kórus munkájába, még az is átfutott az agyamon, hogy ne álljak-e be közéjük. Most azonban nekem énekeltek. Az ünnepi alkalmat megtisztelte az I. és

a II. kerület polgármestere, *dr. Nagy Gábor Tamás* és *dr. Láng Zsolt* is.

A közgyűlésen nagyon sok kedves, számomra sokat jelentő bátorító szó hangzott el. *Fabiny Tamás* püspök *Martin Luther King* éppen ötven évvel ezelőtt elhangzott és híressé vált szavait idézte föl az álmáról. Majd arról beszélt, hogy nekünk Isten álmát kell álmodnunk, aki megálmodta és megalkotta ezt a csodát, akit embernek nevezett, s megváltotta. Azonban *Fabiny Tamás* azt is a szívemre helyezte, hogy ébresszem a gyülekezetet.

Másnap együtt szolgáltam püspökünkkel. Köszöntött mint másodlelkészt, s megkérdezte, hogy aludtam. Köszönöm, rosszul! – mondtam, mert még este is annyi pozitív impulzus kavargott bennem, hogy idő kellett a feldolgozásukhoz. De remélem, ezután már újra jól alszom, álmodom Isten álmát, s reggelre kelve friss erővel ébresztem a gyülekezetet.

Az ünnepi istentiszteletet és a közgyűlést természetesen szeretetvendégség követte, ahol távolról jött és rég nem látott, valamint budavári és nemrég látott testvérekkel ölelkeztünk össze. Köszönöm *Ibolyának*, egyházfinknak és minden szorgos kéznek, amit hozzátett ehhez az ünnephez.

Ez az én szubjektív beszámoló. Mindez 2013. augusztus 31-én délelőtt 11 órakor történt a budavári evangélikus templomban.

■ BENCÉNÉ SZABÓ MÁRTA

Munkaévkezdés az Üllői úton

► Folytatás az 1. oldalról

Az átalakítás átmeneti idejére megbízást kapott vezető, *Végh Szabolcs* köszöntőbeszédében osztotta meg gondolatait a jelenlevőkkel. Mint mondta, elsőrendű célja, hogy az átmenetben bizottsága az iroda zavartalan működését, és igyekezik elősegíteni a hatékony munkavégzést. Folytatni szeretné elődje, *Kákay István* munkáját, hiszen a leköszönő igazgató érdeme az országos iroda osztályai közötti jó együttműködés. Az új vezető tevé-

A SZERZŐ FELVÉTELE

Próhle Gergely indokol

kenységét – *Sághy András* személyében – egy szervezetfejlesztő szakember segíti majd, aki szintén nem ismeretlen az egyházi közéletben. (Édesapja evangélikus lelkész volt, miként a domonai gyülekezetben szolgáló fivére is az, ő maga pedig a pesterzsébeti gyülekezetben töltött be presbiteri és másodfelügyelői tisztséget.)

Egyházunk elnöksége az egybeültek szívére helyezte a jó együttműködést új vezetőjükkel.

■ BALLA MÁRIA

Albániai tanulságok Jézus iskolájában...

Szeptember első hetének végén az iskolakezdés első sokkján talán már túl vagyunk, de gondolataink még mindig az új tanév által felvetett ezernyi kérdés körül forognak. Magam is sokat gondolok az új évet kezdő diáksereg és pedagógustársadalomra, a szülőkre és egyházi iskoláinkra. Az új rendszerű hittanoktatás ezernyi kérdése, a még mindig ismeretlen részletszabályozás nemcsak tájékozódásra, fokozott egymásra figyelésre, ismereteink gyors megosztására, de felelős imádságra is indít bennünket.

Szeptember elején Jézus iskolájában is új tanév, új munkaév kezdődik. A múlt héten mindhárom kerületben összegyűltünk (az északiak a Mátrában, a déliek Balatonszárszón, a nyugatiak pedig Piliscsabán) lelkészeinkkel munkaévkezdő erőgyűjtésre, közös imádságra és tapasztalatcserére.

A kép, amelyet ezúton szeretnék megosztani a Jézus iskolájába járókkal, még a nyári pihenés emléke, de Jézus örök szavának igazságát láttatta meg velem. Két, egymástól karnyújtásnyi távolságra álló épületet ábrázol az albán főváros, Tirana szívében. A két épület Albánia két legismertebb szü-

löttének, a teljhatalmú egykori kommunista diktátornak, *Enver Hodzsának*, illetve a szegények segítőjének, kalkuttai *Teréz anyának* állít emléket.

Mielőtt azonban a részletekre térnék, néhány szó a személyes érintettségről. Már középiskolás koromban csiklandozta a kíváncsiságomat ez a kicsi, ismeretlen és furcsa dél-balkáni ország. A hetvenes évek végén, amikor minket, magyarokat a szocialista blokk „legvidámabb barakkjaként” jellemeztek, Albánia különutas politikát folytatott. A kommunista diktatúrát tökélyre fejlesztették. *Sztálin* halála után, amikor a Szovjetunióban a múlt bűneinek feltárása elkezdődött, Albánia megszakította kapcsolatait a helyes útról letévedő nagy testvérrel... Egy ideig a szomszédos Jugoszlávia és a távoli Kína volt a

zakat, vallási közösségeket felszámolta, templomok százait romboltatta le, a többit bezáratta. Létrehozta a világ első ateista államát. Albánia gazdaságilag is bezárkózott. Önellátásra törekedett, más országokkal szinte egyáltalán nem kereskedett. (Máig nem tudom, hogyan jutott ki akkoriban Albániából és miként kerülhetett az egyik székesfehérvári bolt polcaira albán fügelekvár. Mindenesetre én rátaláltam, és megszerettem. Máig büszke vagyok arra a kamaszkori hőstetemre, hogy egy alkalommal egyszerre tizenkét üveg lekvárt vettem, ezzel szinte megrendítő üstét mérve az albán kommunista politikára...)

Ez a jobb sorsra érdemes ország, de különösen sokat szenvedett lakói

A SZERZŐ FELVÉTELE

minta, de aztán ez a két ország is letévedt a „helyes útról”...

A paranoiás *Enver Hodzsa* kívül és belül is, mindenütt mindenki elleneséget látott. Partizánmúltjából kiindulva a hárommillió országban mindenfelé betonbunkereket építtetett. Becsülések szerint körülbelül hétszázszert... Az ellenségnek számító egyhá-

valahogy mindig közel álltak a szívemhez. Még akkor is együttérzés volt bennem, amikor mások viccelődtek a szegénységén és elesettségén.

Idén nyáron néhány napra eljutottam Albániába. A főváros, Tirana belvárosában tűnődtem el az egymás szomszédságában álló két különleges épület, két kultikus hely együttes mondanivalóján.

ÉGTÁJOLÓ

ség és szomszág nem múlt el az ateista politika és erőszak évtizedei alatt, épp ellenkezőleg, felébredt!

Ott, a tiranai katolikus templom ajtajában fiatal, szolgálatra készülő apáccal találkoztam. Jó példát, értékes életmintát láttam, amelyet érdemes követni. Isten áldása kísérje őket a jézusi szeretet útján!

Két albán épület, két kultikus hely egymás szomszédságában. Két híres albán ember életének és értékrendjének öröksége. Az egyik az erőszak képviselője, a másik a szereteté. Az egyik mindent elvett, a másik mindent odaadott. Az egyik azt hitte, hogy mindent megtehet másokkal, a másik úgy érezte, mindent meg kell tennie másokért.

Jézus mondja: „Mert aki meg akarja menteni az életét, az elveszti, aki pedig elveszti az életét énértem és az evangéliumért, megmenti azt.” (Mk 8,35) Az új munkaévben is az értünk mindent odaadó, életünket megmentő Jézus kísérjen és tanítson minket!

Szemerei János püspök
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Elviselni egymást szeretetben

Munkaévkezdő lelkészkonferencia Nyugaton

► **Közös erőgyűjtésre, együtt gondolkodásra és tapasztalatcserére jöttek össze a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület lelkészei augusztus 27–29. között a piliscsabai Béthel Evangélikus Missziói Otthonban. A találkozó mottóját az idei reformáció és tolerancia évének alcíme adta: „Elviselni egymást szeretetben”. Ezt a gondolatot nemcsak elméleti előadások segítségével, hanem a gyakorlatban is átélhették a résztvevők a három nap során.**

Kedd: szembesülni az új kihívásokkal

Már az első este szembesítette a jelenlévőket a kezdődő munkaév legfontosabb problémáival. Szemerei János püspök köszöntője, majd a bemutatkozó kör után Smidéliusz Drobina Erzsébet surdi lelkész tartott esti áhitatot Jn 7,37–38 alapján. Arra hívta fel kollégái figyel-

mét, hogy nincs nagyobb biztatás annál, mint a gondokon felülemelkedő Jézusra figyelni. Ezután Kodácsy-Simon Eszter, a nevelési és oktatási bizottság tagja tartott rövid tájékoztatót a hitoktatási reformmal kapcsolatos tudnivalókról, a hallgatóság pedig kérdéseket tett fel az éjszakába nyúlóan.

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Szerda: az esőtől a harangszóig

A reggeli áhitat hangulati aláfestéséről az eső kopogása gondoskodott. Vancsai József bakony-szombathelyi lelkésznek fel is kellett emelnie a hangját, hogy igehirdetése érthető legyen mindenki számára. ApCsel 11,17 alapján arra figyelmeztette szolgatársait, hogy vigyázzanak, ne váljanak az evangélium terjedésének akadályává.

A délelőtti folyamán két előadó mondta el gondolatait a konferencia fő témájához kapcsolódva. Steinbach József, a Dunántúli Református Egyházkerület püspöke lelkészi, illetve egyházvezetői szempontból beszélt az egymás elviselésének nehézségeiről. Először bibliai alapot adott, majd őszintén kitért a gyakorlati kérdésekre is. Szerinte a megoldást abban találhatjuk meg, ha Krisztus példáját követjük embertársaink elhordozásában. Így megtanulhatjuk nem passzívan elhordozni, hanem aktívan hordozni a másikat – nyitottan és kompromisszum nélkül, egyszerre keményen és szeretettel. „Szükségünk van egymásra. Szeressük és tiszteljük egymást sokkal jobban” – zárta mondandóját a püspök.

A másik előadó, Goda Gyula szervezőpszichológiai, vezetéstudományi szakember szervezőfejlesztői szemmel bontotta ki a témát. Hangsúlyozta a másik elfogadásának fontosságát, ami azonban nem egyenlő az egyetértéssel. Majd így folytatta: valakit szeretni többet jelent, mint egyszerűen elviselni őt. „Nem belehalni kell, hanem élni egymásért, Istenért a kicsi, mindennapi dolgokban” – tette hozzá.

Az elhangzott előadásokat fórumbeszélgetés követte, melyben aktívan részt vettek a jelenlévő lelkészek.

Délutánra – hála Istennek – kisütött a nap, így sor kerülhetett a Pázmáneumba tervezett kirándulásra. Akinek kedve volt a sétához, Valkony Zsófia egyetemista idegenvezetésével megtekinthette a Pázmány Péter Katolikus Egyetem piliscsabai épületeit, köztük a Makovecz Imre által tervezett Stephaneumot.

A résztvevők felrészülve tértek vissza az evangélikus templomba a második elméleti blokkra,

melynek előadói Török Gábor és Rochlitz Kyra, a Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézetének oktatói voltak. Előadásukban kifejtették, hogy önmagunk elviselése talán kritériuma annak, hogy mások elviselésére vállalkozunk. Kiemelték: egymás hordozása csak úgy működhet, ha Krisztus van a középpontban, körülötte vagyunk, felé indulunk, így kerülünk közelebb egymáshoz is. Végül az irlalmas samaritánus példázata alapján arra világított rá, hogy nemcsak az a kérdés, mit tegyünk másokkal, hanem az is, hogy tudunk-e segítséget elfogadni mi magunk.

Vacsora után a megújult Dunántúli Harangszót mutatta be (és osztotta ki) Kovács László nemeskoltai lelkész, megbízott főszerkesztő, valamint a terjesztésért felelős Koczor György zalaistvándi lelkész.

A tartalmas napot Heinrichs Eszter Gal 6,2 alapján tartott áhitata zárta. „Jézus teherhordozása nemcsak példa, hanem erőforrás is számunkra” – hangsúlyozta az ágfalvai lelkész.

Csütörtök: újult erővel indulni

Az utolsó napon Szemerei János püspök kerületi fórum keretében tájékoztatta a lelkészeket az aktuális témákról. Így beszélt többek között a pályázati lázról, az országos irodán történt változásokról, valamint a gyülekezetek ellátottságáról is, majd válaszolt a felmerülő kérdésekre.

A záró úrvacsorás istentisztelet a közösség megélésének erőt adó tapasztalatával bocsátotta útjukra a résztvevőket. Szemerei János hirdette Isten igéjét (felső képünkön), a liturgiában Baranyay Csaba közzei lelkész működött közre. A zenei szolgálatot Kovács László nemeskoltai és Mesterházy Balázs harkai lelképásztor látta el.

A püspök a szeretet áráról beszélt Jn 15,13.16 alapján tartott prédikációjában. Beszélt arról, hogy igazi értékünket az adja, hogy fontosak vagyunk Istennek. „Ez a mi forrásunk. Szeretetre éhezünk lelkünk, életünk forrása, hogy nagyon sokat érünk neki” – fogalmazott.

Ezt az elfogadottságot élhették meg a jelenlévők a nagy körben vett, egymásnak osztott úrvacsorában. Majd – egy kosárból egymás nevére kihúva – azt a feladatot kapták, hogy egy éven keresztül imádkozzanak szolgatársukért. Így valósítva meg a gyakorlatban is a találkozó fő üzenetét: hordozni egymást szeretetben.

■ ADÁMI MÁRIA

Megerősített fraternitás

► **Az Északi Egyházkerület munkaévkezdő lelkész találkozója – 2010 után – ismét a mátraházi református konferencia-központban kapott helyet augusztus 27–29. között. A háromnapos alkalmon az egyházkerület lelkészeinek nagy része megfordult – szám szerint nyolcvanöten. A program fő témája a Megfáradás és megújulás a lelkészi szolgálatban volt. Az előző évekhez képest új programponntal is gazdagodott az együttlét, amely nem szellemi, hanem fizikai igénybevételt jelentett a résztvevőknek: a szerda délutáni Mátra-túrával.**

A nyitóáhitatot Heinemann Ildikó tartotta Neh 4,4 alapján. A vecsési lelkész a témát máris mélységeiben ragadta meg, hisz a hallgatóságot a lelkészi szolgálat során összegyűlt sok-sok lelki törmelékkel szembesítette.

A fő témát három előadó vitaindító gondolatai alapján három szolgálati területen vizsgálták meg a jelenlévők. A haldoklók kíséréséről Némethné Tóth Szilvia kórházi lelkigondozó, a hitoktatásban rejlő kihívásokról Koczor Tamás budapest-ferencvárosi lelkész, a Deák Téri Evangélikus Gimnázium iskolalelkésze, a lelkészi életpályáról pedig Ribár János nyugalmazott esperes szólt. A személyes élményekre építő – szívszorító, olykor önvizsgálatra

kalmatlanságérzés, érzelmi kimerülés, a munka értelmébe vetett hit elvesztése.

A kiégés kezelésében és megelőzésében nagyon fontos szerepet kap a pihenés, a munka és szabadidő tudatos szétválasztása, illetve a személyes támasz keresése. Mindeközben pedig elengedhetetlen az Istennel való megbékélés és a vele való napi kapcsolat megerősítése. A kiégéstől nem kell megijedni, emberi dolog, bárkivel megtörténhet, ugyanakkor komolyan kell venni az első jeleket, hogy a teljes összeomlás elkerülhető legyen.

Déltájban még úgy tűnt, hogy a tervezett túrát elmossa az eső, ám csodával határos módon a programba vett időpontra kitisztult az ég. Buday Barnabás arnói lelkész, a Magyar Cserkészszövetség elnöke rutinos természetjáróként ajánlott fel három túravonalat a lelkészeknek: egy hosszabbat az „agaraknak”, egy közepeset és egy rövidebbet a séta közben inkább szemlélődni vágyóknak. A cél mindhárom csoportnak a Sás-

tó melletti kilátó volt. Az ötvenméteres torony meghódítására, a 268 lépcső megmászására harmincnyolc vállalkoztak. Mindezek után mi sem eshetett volna jobban, mint a vacsora, az elgondolkodtató esti áhitat és a Boyzless Voice énekesgyűttes egyórás vidám, lendületes – biznyságtétellel egybekötött – koncertje.

A konferencia-központ udvarán kialakított, égre nyíló templomban csütörtök délelőtt úrvacsorás istentiszteletre került sor Fabiny Ta-

A SZERZŐ FELVÉTELEI

kényszerítő vagy éppen rácsodálkozást kiváltó – felszólalások bőven adtak municiót a kiscsoportos beszélgetésekhez.

Az esti és reggeli áhitatokat Bence Imre esperes tartotta Illés próféta életéből vett szakaszok alapján. A hangsúlyt arra fektette, hogy Illés – bármilyen meglepő is – depresszióba esett, és bizony a kiégés határára jutott. Isten azonban gondoskodott róla, hogy be tudja végezni a rábízott szolgálatot.

Szerda délelőtt a találkozó fő előadója, Kerekes Márton kecskeméti református kórház-lelkész kapott szót. A szakember a kiégés számos előzményére, tünetére és következményére hívta fel a figyelmet. Elmondása szerint a kiégés fizikai és lelki kimerültségi állapot, amely a hivatás gyakorlásával és a „hivatásidentitással” kapcsolatban szerzett negatív élmények nyomán jelentkezik. Jellemzői: túlerheltség, al-

más szolgálatával. A püspök 2Móz 32,30–34 alapján először Mózesről, a másnap emberéről szólt, aki a magának bálványt készítő népről közbenjárt. Majd Jézus Krisztust helyezte a központba, aki „a harmadnap embere”, az Isten fia, aki még a halált is vállalta miattunk, helyettünk, érettünk.

Búcsúzás előtt még Fabri György egyházkerületi felügyelő számolt be az aktuális közegházi történésekről, majd Kodácsy-Simon Eszter, a nevelési és oktatási bizottság tagja a hit- és erkölcsoktatással kapcsolatos információkat osztotta meg a résztvevőkkel.

A hittestvéri hangulatban telt háromnapos együttlét reménység szerint tovább erősítette az egyházkerület lelkészei közötti fraternitást, és így mindenki még inkább várja a jövőre megrendezésre kerülő országos lelkész találkót.

■ HORVÁTH-HEGYI ÁRON

Újra találkozott a Déli Egyházkerület lelkeszi karának nagy családja

► Találkozni jó. Készülünk rá. Várakozunk. Jó látni a rég nem látott arcokat. Jó megosztani egymással örömet és gondot. Jó beszélgetni és jó elcsendesedni egymás jelenlétében.

Szeptember utolsó hetében találkoztak egymással a Déli Egyházkerület lelkeszei a már hagyományosnak mondható tanévkezdő lelkeszkonferencián Balatonszárszón, az Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban. Összeszokott társaság – zajos, vidám, közvetlen és jókedvű –, egymást sokszor fél szavakból, szempillantásokból is megértik. A külső szemlélőnek is úgy tűnhetett, többről van itt szó egy

laltatni az örök üzenetet, hogy érthető, vonzó és életet, erőt adó legyen? – többek között ezeket a kérdéseket vetette fel az előadó. A délelőtti program közös homiletikai gyakorlattal fejeződött be, melynek során egymás prédikációi által gazdagodhattak a jelenlévők.

A délutánt egy komolyabb téma „árnykolta” be, de aztán kiderült, hogy mégsem: *Bodó Sára*, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem docense, gyakorlati teológus tartott előadást a gyással kapcsolatos homiletikai kérdésekről – hittel, reménységgel, derűvel.

Az esti áhítat után egy zenei csemegének is örülhettünk: a *Boyzless Voice (alsó képiünkön)* tolmácsolásában hallhattunk Urunkat dicséző énekeket többféle előadói stílusban, és bizony,

konferenciánál, sokkal inkább nagy családi találkozóra hasonlít az együttléte.

Idén különös hangsúlyt kaptak a homiletikai kérdések, jó volt együtt gondolkodni, jó volt közösen tanulmányozni és magyarázni a Szentírás igéit. Az alaphangot *Gáncs Péter*, az egyházkerület püspöke (*képiünkön*) „intonálta”. Kezdőhíttatában cipőjéből kilépve, meztől hirdette Isten igéjét: hangsúlyozva ezáltal a feladat szentiségét és az igehirdető mindenkor alázatának szükségességét.

A találkozó első napjának délutánján *Balázs Géza* nyelvész, az Eötvös Loránd Tudományegyetem tanszékvezető egyetem tanára a modern retorika üzenetéről tartott előadást, bevezetve hallgatóságát korunk kommunikációs kihívásainak rejtelmeibe. *Szabóné Mátrai Marianna*, az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) Gyakorlati Intézetének vezetője közös bibliatanulmányozásra hívott, míg *Dejcsics Konrád* bencés szerzetes az ókori apoftegma (rövid, velős mondások) világába kalauzolta a jelenlévőket. Az estét *Románé Bolba Márta* lelkesző áhítata zárta.

A szervezett program lezajlásával természetesen nem ért véget a nap, a „családtagok” nem tértek nyugovóra, sőt az este a nagy beszélgetések idejét hozta magával. Éjszakába nyúlóan maradtak együtt a kis csoportok, asztaltársaságok, hogy beszámoljanak egymásnak mindarról, ami az utolsó találkozás óta történt velük.

A második nap *Sefcsik Zoltán* szekszárdi lelkesz evangélicizációs igemagyarázatával kezdődött. Ezt *Szabó Lajosnak*, az EHE rektorának előadása követte, melynek címe önmagáért beszél: *Jó kedvvel, jó érzéssel: a szószerkés*. Isten igéjének hirdetése, magyarázása, tanulmányozása a lelkeszi szolgálat alapja, kiindulópontja, ez kétségtelen. Hogyan lehet úgy megszö-

még a közös éneklés és tánc sem hiányzott a fergeteges előadásból.

A beszámoló eddig olvasva úgy tűnhet, hogy ez egy „győzelmi jelentés”, amelyből csak az derül ki, hogy minden a lehető legnagyobb rendben van. A helyzet az, hogy a „családtagok” őszinték, és a jókedvű együttléte és vidám hangulat ellenére nagyon sok komoly problémát, gondot is megosztottak egymással. Igaz, elsősorban nem a napközbeni előadások során (bár sokszor ott is), hanem minden lehetőséget kihasználva a beszélgetésre.

Sok minden terítékre került, ami aggasztó, mi több, kétségbeesítő. A legtöbb kérdés természetesen a most bevezetésre kerülő hittanoktatással kapcsolatban merült fel. Többen is megfogalmazták: elfogadhatatlan, hogy pár nappal a tanévkezdés előtt alapvető kérdések tisztázatlanok, fejtelenség és káosz uralkodik, amely lehetetlenné teszi, hogy jól szervezeten, jól előkészítetten induljon ez a nagyon fontos szolgálat.

Az utolsó, harmadik nap délelőttjén szinte teljes egészében a hittanoktatással kapcsolatos kérdésekről folyt a szó. A meghívott előadó, *Kodácsy-Simon Eszter* – az EHE Rendszeres Teológiai Tanszékének oktatója – igyekezett a rendelkezésre álló információk alapján a lehető legtöbbet átadni ismereteiből, segítséget nyújtva abban, hogy minél kisebb fennakadásokkal kezdődhessen el a hittanóra megtartása az idei tanévtől.

A háromnapos együttléte közös úrvacsorai istentisztelettel zárult, majd következett a búcsúzás. Elköszöntek egymástól a családtagok, hogy a találkozás örömeivel, közös emlékekkel gazdagabban folytassák szolgálatukat a rájuk bízottak között *szélességen és hosszúságon, magasságon és mélységen át a teljesség felé*. (Ef 3,14–21 volt a találkozó áhítatainak alapigéje.)

■ SZABÓ SZILÁRD

Beiktatása helyszínén köszöntötték Gáncs Pétert, a jubiláns püspököt

► „Aligha volt tízéves szolgálatom alatt sok annál jobb döntésem, mint hogy ide, Békéscsábára hoztuk iktatásomat. Örülök, hogy innen indulhattam a szolgálatba, és jó ide, a startkőre időnként visszatérni” – fogalmazott *Gáncs Péter*, a Déli Egyházkerület püspöke szeptember 1-jén a békéscsabai Nagytemplomban tartott istentiszteleten, melynek során megemlékeztek az éppen egy évvel ezelőtt történt püspökiiktatásra.

Gáncs Péter igehirdetésének alapigéje ugyanaz volt, mint akkor (Jn 21,15–16): „*Legeltesd és őrizd az én juhaimat!*”

Péter halászból vált pásztorrá, Jézus bízta meg ezzel. Érezzük ennek szimbolikus jelentését. A halász táplálékának tekinti a halat, csapdát állít, hogy elfogja, és küzdelem van közöttük. Ezzel szemben a pásztor táplálja juhait, életközösséget vállal velük, furulyázik és nevet ad nekik, soruk azonos – fogalmazott a püspök, hozzátéve, hogy a mostani jubileum önvizsgálatra készíti: nem lett-e inkább halász, semmint pásztor. Nem szakadt-e el azoktól, akik közé küldte a Főpásztor, és akikkel együtt az ő tulajdonai vagyunk.

„Tíz év, tudom, nem nagy idő, de nekem lehetőség arra, hogy most hálátelt szívvel újra megálljak itt, a békéscsabai Nagytemplom oltára előtt, ránézzek a Főpásztorra, és megkérdem tőle, ő hogyan látja, mennyit sikerült az ő tíz évvel ezelőtti parancsából, megbízásából teljesíteni. Hányszor sikerült valóban legeltetni, őrizni, megtartani, és hányszor nem a rám bízottakat. Hányan veszték el, talán azért, mert én nem figyeltem eléggé rájuk, nem azt mondtam, nem azt tettem, amit a Főpásztor szeretett volna. Mégis úgy érzem, lehetőség számomra, hogy a tizedik évfordulón innen indulhatok pásztorolt pásztoroként tovább” – mondta prédikációjában Gáncs Péter.

Igehirdetését rendhagyó módon nem a több mint kétszáz éve épített békéscsabai evangélikus Nagytemplom csodálatos oltárának szószékéről mondta el az elnök-püspök, hanem az oldalt, a padosorok közelében elhelyezett szószékéről, hogy – szavai szerint – közel legyen a hívekhez, érezze a gyülekezet közelségét.

Az istentiszteleten a békéscsabai egyházközösség igazgató lelkesze, *Kutyej Pál Gábor* és a Kelet-békécsi Egyházmegye esperese, *Kondor Péter* is szolgált mások mellett köszöntve a vendégeket. Köztük is *Szabó Lajost*, az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektorát, *Szabóné Mátrai Mariann* püspökhelyettesét és *dr. Rück Andrást*, a Kelet-békécsi Egyházmegye felügyelőjét, aktív és nyugdíjas lelkeszeket, valamint híveket közelről s távolról.

Kondor Péter köszöntőjében kiemelte, hogy az ünnepi istentisztelet jó alkalom visszatekinteni az áldásokkal teli útra, nem feledve, hogy hány és hány sürgető feladat van még előttünk. Ezekhez kívánt mindenekelőtt Istentől átvett bölcsességet Gáncs Péternek.

A jubiláló püspök rendhagyó ajándékot is kapott. A jó nevű helyi festőművész, *Várkonyi János* jellegzetes csabai házat megörökítő alkotása mellett egy cserépnny (nem tévedés: cserépnny!) csabai vastagkolbászt.

Az istentiszteleten Gáncs Péter sorra vette, hogy az elmúlt tíz évben mi minden hozta vissza Békéscsábára. Itt volt az első ordinációja, itt szentelte az egyetlen templomot, a fényesi temetőkápolnát; intézmények avatásán, az oltárkép szentelésén, sok lelkeszi, pedagógiai találkozáson, konferencián és megemlékezésen vett részt. Kiemelte, hogy itteni művész, a gimnázium művész-tanára készítette el az egyházkerület – számba szökkenő gabonát ábrázoló – logóját, de mindezek mellett a legnagyobb öröm számára a békéscsabai evangélikus óvoda elindulása, amit hosszabb ideje olyannyira szorgalmazott.

■ SZEGFŰ KATALIN

Kondor Péter esperes köszönti a Déli Egyházkerület lelkeszi vezetőjét

Az egyházzene mint az ökumené eszköze

▶ A főtí Mandák-otthon ebben az évben újabb épülettel gazdagodva várta az egyházzene iránt érdeklődőket. A Kántorképző Intézet augusztus 21. és 24. között tizenharmadik alkalommal rendezte meg a gyakorló evangélikus kántorok továbbképző tanfolyamát; a Magyar Egyházzenei Társasággal együtt pedig ökumenikus orgonakurzusokat is szerveztek kántorok és orgonisták számára.

A tavalyi visszajelzésekből kiderült, hogy szerencsés ötlet a továbbképző tanfolyam és az orgonakurzusok kombinálása; idén már ez volt a szervezés alapja.

A szerdától szombatig tartó intonációs kurzust *Németh Csaba* vezette, aki az Evangélikus Hittudományi Egyetem kántor szakán tanítja a liturgikus orgonajáték nevű tantárgyat. Ott szerzett tapasztalatait felhasználva segítette a résztvevőket, hogy a gyülekezet ének bevezetésének és harmonizálásának minél többféle módját elsajátíthassák. Az egyéni foglalkozások eredményét közös órán mutatták be a muzikusok.

A csütörtöki improvizációs kurzus keretében *Fassang László* orgonaművész az óbudai református templomba invitálta az érdeklődőket: itt az 1899-ben épült – és az Aeris Orgona Kft. által nemrég felújított – Országh Sándor-féle orgona ébresztette a zenei ötleteket. A mechanikus kúpládás hangszer hangszíngazdagsága, regisztrációs lehetőségei – köztük egy újonnan beépített harmóniumregiszter – délutáni felfedeznivalót biztosítottak.

Szerda este egy tavaly elkezdett munka állásáról hangzott el beszámoló. Akkor néhány evangélikus zeneszerző – alkotótábor keretében *Bence Gábornak*, a Kántorképző Intézet igazgatójának vezetésével – olyan énekeinkhez írt korállelőjátékokat, amelyekhez eddig semmiféle irodalom nem állt rendelkezésre. Időközben bővült a terv: a hiánypótló kortárs mű-

vek mellett készül egy válogatás az elmúlt három-négy évszázad klasszikus korálrodalmából is. A szerkesztő, *Gálos Miklós*, a fásori gyülekezet kántora beszélt a kötet koncepciójáról – minden fontos és használt énekünkhöz legyen feldolgozás –, majd bemutatta gyűjtőmunkájának egy pár gyöngyszemét. A kották nagy részét *Pócs Miklós*, a Kántorképző Intézet titkára készítette el.

Pénteken délután, amikor a három nyári tanfolyam tanárai is egybegyülekeztek, *Bence Gábor* ismertette az újonnan megjelent, kibővített korálkönyv kísérettípusait. Tanácsokkal is szolgált, hogyan gazdagíthatják kántoraink az istentiszteletet egy ének többféle kíséretének használatával.

A kurzusok és egyéb programok szervezése, gondozása – tudományos munkatársként – *Ecsedi Zsuzsa* feladata volt: ő tartotta a kapcsolatot az előadókkal és a tizenhárom résztvevővel, ő állította össze a tanfolyam szolozsma-istentiszteleteinek (GyLK 646 és 647) ige-, zoltár- és énekrendjét is.

A főtí napokat *Joób Máté* és *Koczor Tamás* elmélyült, gondolatébresztő lelkészi szolgálata keretezte.

Örömteli tapasztalat, hogy a sokféle helyről érkező, nagyon különböző előképzettséggel rendelkező résztvevők mindegyike tudott magával vinni valamit az itt tanultakból. Ezt látva a felelősök már most törnek a fejüket a jövő évi programokon.

■ SZO-LA

Szlovák települések testvéri találkozója Pilisen

▶ Immár második alkalommal rendezték meg a hónap első napján Pilisen a Pest vidéki szlovák evangélikus gyülekezetek találkozóját. Szép hagyomány vette kezdetét két évvel ezelőtt a megalakulásának háromszázadik évfordulóját ünneplő Albertiben, ahol első ízben szervezték meg a rendezvényt. A találkozó kezdeményezője és főszervezője a Dolina Pest Vidéki Szlovákok Regionális Egyesülete volt akkor is, és most is. (Az egyesület elnöke *dr. Szabó Zsuzsanna*, alelnöke *Aszódi Csaba András*.) A pilisi rendezvény szervezői és támogatói között szerepelt és jelentős feladatot vállalt az Országos Szlovák Önkormányzat, a Pest Vidéki Szlovák Közművelődési Központ (Ecsér), a Pilisi Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat, a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Kerületéhez tartozó Pilisi Evangélikus Egyházközség és Pilis Város Önkormányzata.

A szeptember 1-ji rendezvény délelőtt 10 órakor magyar–szlovák kétnyelvű istentisztelettel kezdődött az evangélikus templomban, ahova szép számmal gyülekeztek a hívek a környező településekről. A zsúfolásig megtelt templomban – a lelkészek bevonulása és a szlovák eredetű „térdeplőnek” eléneklése után – a helyi esperes-lelkész, *Krámer György* püspökhelyettes köszöntötte az egybegyüleket. A liturgiai szolgálatot *Nobik Erzsébet* és *Gulácsiné Fabulya Hilda* lelkésznők végezték. A főének után következett *Szpisák Attila* kétnyelvű igehirdetése – *János evangéliumának* 1,29–34 versei alapján. A tótkomlói lelkész hangsúlyozta, hogy nekünk, mai Krisztus-követőknek is az az elhívásunk, hogy Krisztusra mutassunk, hiszen a mi üdvösségünk záloga, hitünk és reménységünk forrása is a Megváltó.

Az igehirdetés után a helyi lelkész, *Pángyánszky Ágnes* hívogatót a gyülekezet alkalmaira, majd Pilis város polgármestere, *Szabó Márton* köszöntötte az egybegyüleket. „Megtiszteltetés és öröm számunkra, hogy ennek a rendezvénynek most mi adhatunk otthont” – mondta a szlovák gyökerű település polgári vezetője, és

azt kívánta, hogy az alkalmon mindenki érezze jól és valóban otthon magát. Ezután *Király Katalin*, az Országos Szlovák Önkormányzat Közművelődési Központjának igazgató asszonya köszöntötte a Pest vidéki evangélikus gyülekezeteket, felidézve a történelemből a szlovák ősök idejöttét. Mint mondta, jó látni a kulturális értékek, hagyományok ápolása mellett a hívek hitbéli megerősödére való törekvését, összetartását.

FOTÓ: LUDOVÍ NOVINI

E sorok írója a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Szlovák Szolgálata nevében a 133. zoltár 1. és 3. versével köszöntötte az ünneplő gyülekezetet, rámutatva, hogy a hagyományok őrzése mellett mennyire fontos törekedni hitünk megújulására és a szlovák elődök nyelvének megőrzésére.

Az úrvacsorai alkalom után a záró oltári szolgálatban *Mótyán Tibor*, az

Országos Szlovák Önkormányzat Hitéleti Bizottságának elnöke énekelte el ósláv nyelven a *Miatyánkot*. A gyülekezet kétnyelvű áldásban részesült, majd fennállva énekelte – szintén két nyelven – a magyarországi szlovákság himnuszát: „Daj, Boh štastia, tejo zemi vŕetkých národov...” („Uram, áldd meg ezt a földet, s minden nemzetét...”) Ezzel az áldáskéréssel ért véget az ünnepi istentisztelet.

A testvéri közösség gyakorlása a város piacterén, a fehér asztalok mellett asztalközösségben folytatható, ahol a Pest vidéki testvérek a helyiek vendégszeretettel élvezhettek.

A délutáni hagyományörző folk-lórműsor előtt a helyi *Pilisi Zenészegetesegyesület* igyekezett jó hangulatot varázsolni magyar és szlovák énekek játszásával. Ezután *Aszódi Csaba András*, a Pest Megyei Szlovák Önkormányzat elnöke, a Dolina egyesület alelnöke, *Sedró János*, a Pilisi Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat elnöke és *dr. Szabó Zsuzsanna*, a Dolina elnöke köszöntötte a vendégeket.

A köszöntésekben elhangzott, hogy 19 település tartozik az egyesülethez, közülük 10 evangélikus, 9 katolikus többségű, azonban példaértékű az az összefogás, összetartás, amely a községek között tapasztalható.

A hagyományörző folk-lórműsor szereplői ezúttal lutheránus színeket képviseltek Cinkotáról, Csömöréről, Maglódról, Nagytarcsáról és Rákoskeresztúrról. Mellettük Péteriből és Albertirsáról érkezett még „delegáció”, sokan gyönyörű népviseletben voltak.

A színvonalas kultúrműsor után „S Pánom Bohom, do videnia!” („Isten velünk, viszontlátásra!”) szavakkal köszöntek el a Pest vidéki szlovákságot reprezentáló vendégek.

■ GULÁCSINÉ FABUYA HILDA

Tanévnyitó istentisztelet és ünnepi ülés az EHE-n

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem szeptember 13-án, pénteken 14.30-kor tartja tanévnyitó istentiszteletét és ünnepi ülését a budapest-zuglói evangélikus templomban (XIV., Lócsei út 32.). Az istentisztelet igehirdetői szolgálatát *Gáncs Péter* püspök végzi.

Az ünnepi ülés rendje: Megnyitás • Rektori beszéd • Elsőévesek fogadalmátétele • Mentori megbízólevelek átadása • Bejelentések • Himnusz • Közreműködik *dr. Finta Gergely* orgonán, az egyetem énekkarát *Wulfné dr. Kinczler Zsuzsanna* vezényli. Az offertórium a Dr. Súlyom Jenő Alapítvány javát szolgálja.

Ünnepünkre szeretettel meghívjuk.

■ DR. SZABÓ LAJOS rektor

Egyházkerületi családi és sportnap Aszódon

Az Északi Evangélikus Egyházkerület szeretettel hívja és várja a sportolásra, kikapcsolódásra vágyókat október 4–5-én (pénteken és szombaton) Az Evangélikus Egyház Aszódi Petőfi Gimnáziuma és Kollégiuma területén megrendezésre kerülő egyházkerületi családi és sportnapra. Részletes tájékoztató az egyházkerület honlapján (eszak.lutheran.hu) olvasható vagy az egyházkerület lelkészeitől kérhető. Jelentkezni a lelkészeknél vagy közvetlenül az aszveggim@gmail.com e-mail címen lehet szeptember 20-ig.

Biblia? Tudomány? Bibliatudomány!

Szeptember 19-én, csütörtökön 19 órakor a Kálvin-teremben (Budakeszi, Fő u. 159.) *Biblia? Tudomány? Bibliatudomány!* – *A biblia és a tudomány viszonya, a bibliatudomány haszna és jelentősége* címmel tart előadást *dr. Karasszon István* teológiaprofesszor, a Károli Gáspár Református Egyetem tanára. Szeretettel várunk minden érdeklődőt.

Az előadás ingyenes. Adományokat a budakeszi Protestáns Kör tevékenységének támogatására elfogadunk. Rendezvényeinket támogathatja közvetlen befizetéssel, vállalkozói adományaival vagy jövedelemadója 1%-ával a Budakeszi Református Egyházközség Határainkon Túli Magyarok Emléktemplom Alapítványon keresztül is. Adószám: 19183914-1-13, bankszámlaszám: 11991102-02125525-00000000 (Erste Bank).

Fenség és magány

Füst Milán emlékezete

Újabb irodalmunk egyik legfontosabb és legkülönb alakja. *Ady*, *Babits*, *Kosztolányi*, *Karinthy* kortársa, a *Nyugat* törzsgárdájának tevékeny tagja, akit talán a legkevésbé ismerünk. Zengő versei, regényei, drámái, szinte minden írása egyedülálló a magyar kánonban. Sőt a világ-irodalom modern törekvéseiben is eredeti istenes és bibliás hangja.

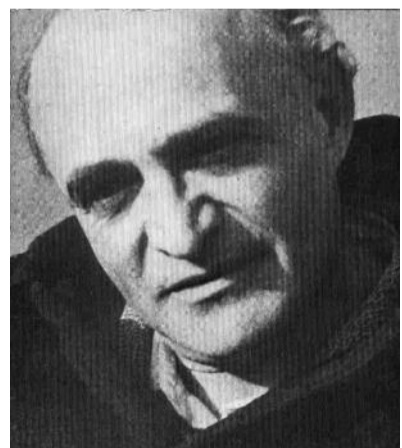
A kései tanítvány, *Vas István* is erről írt esszéjében: „Kiviláglik, amire tán régi verseinél nem figyelünk, mennyire vallásos költő Füst Milán. Ha eltekintünk Babits katolicizmusától, ki marad jelentős költőnk. Ady, akinek a hit egyet jelent saját küldetésének rejtélyével, és Füst Milán. Az ő vallása azonban jellegzetesen zsidó.”

Miután a legodonabb, legmodernebb magyar nyelvet választotta, észrevétlenül kikísérletezte, költészetünkbe emelte a magyar szabadverset. Példát adva az utána jövő nemzedékeknek, *Kassák Lajosnak*, *Illyés Gyulának*, *Weöres Sándornak*.

Füst Milán 1888-ban született. Nyolcéves volt, mikor apja meghalt. Fiatalon tüdővérzést kapott, de első írásai, barátságai visszaadták munkakedvét. 1912-ben megkezdte tanári pályafutását óraadóként a lelkes ifjúság körében.

1919: naplórészletek hatalmas vállalkozásából. Megjelentek regényei és drámái. 1934: írói munkásságának

negyedszázados jubileuma. Az ostrom alatt megsemmisült a háza. 1948: Kossuth-díjjal tüntették ki. 1953: betegsége miatt tolókcocsiba kényszerült. 1963: 75. születésnapja az Irodalmi Színpadon. 1965: a svéd

rádió interjú készített vele mint a Nobel-díj várományosával. 1967: néhány nappal 79. születésnapja után hosszú betegségben meghalt.

Füst Milán küzdelmes írói pályája a nélkülözés és a megpróbáltatás mindennapjaiból állt. Sokáig csak erkölcsi értékét látták meg, az „írás gyógyíthatatlan fanatizmusát”.

Itt az ideje, hogy újból számba vegyük hatalmas életművét. Fölapozzuk verseskötetét, beleolvassunk: „Oh jól vigyázz, mert anyád nyelvét bízták rád a századok / S azt meg kell védened. Hallgass réam. Egy láthatatlan lángolag / Teremté meg e

nagy világot s benned az lobog. Mert néked is van lángod: / Szent e nyelv! S több kincsed nincs neked! Oly csodás nyelv a magyar. / Révület fog el, ha rá gondolkodok is.” (A magyarokhoz)

Kiszorult, kiszorította magát a magyar irodalomból, és az új évszázad is igyekszik hallgatni róla. De hiába. Különös életműve sugározza gondolatait. Egy-egy külföldi kiadás zajos visszhangot hoz, és fénybe emeli.

Kevés szó esik bátor fellépéséről, mit tett, mit írt az 1956-os forradalomról. Ezzel fejezem be emlékezésemet születésének 125. évfordulóján. Ismerős *Faludy György*, *Tamási Lajos*, *András Sándor* fájó-szép verse. *Tamási Áron: Magyar fohásza*, *Déry Tibor* november 2-án megjelent cikke...

Füst Milán a forradalom tisztaságát emelte ki, a pesti srácokat: „E hősöket, akik itt fekszenek némán, e hősöket sok mindenért siratja most a nagy világ. Dicsérik páratlan, soha el nem képzelt bátorságukat, és példát mutattak kitartásban és erőben. Nem futamodtak meg a harcokcsik és ágyúk dübörgése előtt, küzdöttek az utolsó percükig, és meghaltak... E drága halottak életüket áldozták azért, ami az embernek legnagyobb kincse: hazájukért és szabadságukért.”

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

FORRÁS: WIKIMÉDIA

Az új ateizmus

Néhány éve beszélnek egyfajta „új ateizmusról”. Ausztriában is támadásba lendült, amint azt legutóbb az egyház kiváltságai elleni népi kezdeményezés mutatta. A kezdeményező *Niko Almnak* közismert támogatói akadtak, mint *Günther Paal* és *Dirk Stermann* kabarettisták.

Az „új ateizmus” elnevezés *Gary Wolf* amerikai újságírótól származik. Egy 2006-ban írt cikkében beszélt „a nem hívők egyházáról” és fejeiről: *Richard Dawkins*ról, *Sam Harris*ről és *Daniel Dennett*ről. Az említettekhez számolják még ma is *Christopher Hitchens*-t. „A négy lovas” megnevezéssel is illették őket, utalva a *Jelenések könyvének* szereplőire [6,1–8]. Érdekes módon nem csupán ellenfeleik kommentálják apokaliptikus hangvételrel az új ateisták fellépését, hanem ők maguk szállnak harcba vallásos buzgalommal mindenféle vallás ellen.

Az új ateizmus világnézeti alapja a modern evolúcióelméletre épülő materialista világszemlélet, ezt ma szívesen nevezik naturalizmusnak. A naturalista gondolkodásnak az új ateizmustól függetlenül is vannak különböző válfajai. Az új ateizmus esetében azonban egy olyan világnézetéről van szó, amely bár azt állítja magáról, hogy tudományos, végső soron pusztán csak ideológia.

Az új ateistákra jellemző, hogy a vallási közösségekhez hasonlóan

próbálnak szerveződni. Így jött létre a Brights Mozgalom, azon személyek nemzetközi hálózata, akik az új ateizmus szellemében a naturalista világméretet fogadják el. A „Brights” („világos fejek”) elnevezést a Nemzetközi Ateista Szövetség 2003-as konferenciáján indították útjára.

Ausztriában néhány aktivista megalakította az Ausztriai Ateista Vallási Közösséget, amely tagokat toboroz, és arra törekszik, hogy törvényes vallási közösségként ismertesse el magát. Bármennyire szokatlanul hangzik is, alapszabálya szerint az egyesület kifejezetten azt igényli, hogy vallásos hitbéli közösségek tekintsék. Az ateizmus mint hitvallástétel célja, hogy így vegye fel a harcot az államilag elismert vallási közösségek kiváltságaival szemben.

Az új ateisták nemcsak hamisnak és károsnak tartják az istenhitét, hanem minden tiszteletet megtagadnak a vallás és az istenhit iránt. Így írásai és kampányai szándékosan nincsenek tekintettel a vallásos érzésekre, és ezek megsértését tudatosan harci eszközként alkalmazzák, hogy felhívják magukra a figyelmet.

Az új ateizmus válasza 2001. szeptember 11-ére. Azon a napon, amikor iszlamista merénylők két, utasokkal teli repülőgépet a New York-i Világkereskedelmi Központ ikertornyainak vezettek, és ezzel hadat üzentek

a nyugati világnak, a vallás újjáéledése gyűlöletes arcát mutatta meg. A „nincs tisztelet a vallás iránt” jelszóval az új, harcos ateizmus azonban a gondolat-, a lelkiismereti és vallásszabadság elemi emberi jogát kérdőjelezi meg.

A vallásszabadság mint emberi jog semmiképpen sem jelenti azt, hogy egy világnézetileg semleges államban minden vallási vagy vallásilag megindokolt tevékenységet el kell fogadni. A vallási közösségeknek maguknak is tiszteletben kell tartaniuk azokat az alkotmányos alapelveket, amelyek nyomán védelemben részesül a vallásszabadság.

Az új ateistákkal vívott szópárbaj csak egy szelete a vallás nyilvánosságáról zajló vitának. A vita nem csupán arról folyik, hogy a demokratikus és világnézetileg pluralista jogállam rá van-e utalva – és mennyire – a (civil) vallásosságra mint az értékek forrására, hanem ugyanannyira arról is, hogy mennyi vallást visel el a modern társadalom és a szekuláris állam. Az új ateizmus leegyszerűsített válaszokat ad ezekre a kérdésekre, és következményei veszélyeztetik a szabadságot.

■ ULRICH KÖRTNER

Forrás: *Saat – Evangelische Kirchenzeitung für Österreich*, 2013/5.

Fordította: dr. Szentpétery Péter

A fordító megjegyzései

A német származású szerző a Bécsi Egyetem Teológiai Karának rendszeresteológia-professzora, az osztrák kormány és a német kancellári hivatal bioetikai tanácsadó bizottságának tagja, a német protestáns egyházak világnézeti központja kuratóriumának elnöke.

Niko Alm újságíró, médiavállalkozó, a felekezeten kívüliek tanácsának elnöke népi kezdeményezéssel élt az államilag elismert vallási közösségek kiváltságainak eltörléséért. Ehhez csatlakozott többek között *Günther Paal* kabarettista, zenész és a német származású *Dirk Stermann* rádiós műsorvezető, író, kabarettista.

A parlament napirendjére vételhez szükséges százezer aláírást idén április 15–22. között kellett volna

összegyűjteniük, de csak 56 600-at sikerült (ez a háború óta a legalacsonyabb szám az ilyen eljárásban).

Gary Wolf a San Franciscó-i *Wired Magazine* 2006. novemberi számában jelentette meg írását.

Richard Dawkins oxfordi biológus, zoológus könyvei magyarul is olvashatók. Az új ateizmusnak *The God Delusion* (2006; magyarul *Isteni téveszme*, 2007) című könyve adott új lendületet. Jelen sorok írója is ott volt a Szkeptikus Társaság által *Vágó Istvánnal* és *ifj. Marosán Györggyel* szervezett könyvbemutatón. Ha Dawkins ki nem állhatja a vallásokat, különösen is a kereszténységet, legalább a velük kapcsolatos tényeket tiszteletben tarthatta volna.

Daniel Dennett, a massachusettsi Tufts Egyetem filozófiaprofesszora, magyarul is megjelent több könyve, köztük a *Darwin veszélyes ideája* (eredeti kiadás 1991, magyar kiadás 1998).

Sam Harris író, újságíró, neurológus nagy vihart kavart könyve (2006) *Tények és keresztények* címmel 2009-ben jelent meg magyarul.

A brit-amerikai *Christopher Hitchens* író, újságíró (1949–2011) ismertségéhez is nagymértékben hozzájárult agresszív stílusa. Aki minden bajért a vallásokat és a vallásos embereket okolja, az 2001. szeptember 11-étől függetlenül is talált volna ürügyet a vallás elleni támadásra.

A kommunizmus uralma alatt száz- és százmilliók egyszer már megtapasztalhatták, hogy a „bajnál” csak a „gyógyszer” rosszabb...

■ Sz. P.

FORRÁS: UNFASSBARLANGWELIG BLOG

Richard Dawkins kampánya a londoni 25-ös busz oldalán

Spirituális feltöltődés az autópályák mellett

► Több tízezer utazó állt meg ezen a nyáron a németországi autópályák mellett felállított negyven kápolna egyikénél. Az Autobahnkirche (autópálya-templom) néven emlegetett apró templomok az utazás közbeni megpihenést és spirituális feltöltődést szolgálják.

A Frankfurtot Kölnnel összekötő A3-as autópálya mellett áll a negyven kápolna egyike, mely fizikai és lelki feltöltődést nyújt az úton lévőeknek. Hiába hallatszik mindenfelől a teljes sebességgel száguldó autók zaja, a kis templomban belépve teljes csend fogadja a látogatót: az üvegtető csupán a napfényt engedi át. Bent egy táblán a következő felirat olvasható: „Ez a hely a nyugalom és a béke oázisa mindazok számára, akik egy pillanatra ki akarnak szabadni a forgalomból és a száguldásból, hogy az imádságban békére leljenek.”

Az Autobahnkircheket a környék katolikus vagy protestáns plébániájának hívei gondozzák. Tisztán és rendben tartják a kápolnákat, friss virágot hoznak az oltárra, és ügyelnek, hogy mindig legyen bent elegendő tájékoztató fűzet. Vendégkönyvet is kihelyeznek, melyben nyomon követhető a látogatók száma. Ezek tanúsága szerint a medenbachi autópálya-templom például évi 45 ezer látogatót számlál.

Míg a hagyományos templomokban foglalkoznak a hívek, a német autópályák mellett felállított rendhagyó kápolnák olyan közösséget is megérintenek, akiktől a vallásgyakorlás távol áll. „Sok utazó egyszerűen kíváncsiságból tér be – mondja *Utz Machert* medenbachi protestáns lelkész. – Ez az első lépés a spiritualitás felé.”

„A medenbachi kápolnában van valami különleges és egyszerű, ami betölti a szívemet – mondja az ötvenkét éves *Ulrika*, aki munkája miatt gyakran van úton, és rendszeresen megáll itt feltöltődni. – Nem járok vasárnapra templomba, de a vallási épületekből áradó derűs nyugalom mindig megérint.”

A hatvanegy éves *Edmund* is hasonlóan nyilatkozik: „Havi tízezer kilométert vezetek. Itt, a kápolnában feltöltődöm, és megnyugodva folytatom az utat tovább. Imádkozom Istenhez, hogy védjen meg hosszú utazásaim során, és hogy vigyázzon a családomra.”

A medenbachi kápolnát a protestánsok tartják fenn, de a kápolna mindenki előtt nyitva áll. „Az Autobahnkirche ökumenikus kezdeményezés” – mondja el *Utz Machert*. Az oltár felállítását az evangélikus és a katolikus egyház közösen finanszírozta, a márciustól októberig havi egy alkalommal megtartott misét a lelkészek és a papok felváltva mutatják be. Maga az épület a protestáns hagyományokba illeszkedik, a templom berendezése azonban katolikus szokásokat tükröz. Ahogy egy látogató találoán megfogalmazta: „Legyen katolikus vagy protestáns, egy templom mindig az Istennel való találkozás helyszíne.”

■ Forrás: *La Croix/Magyar Kurír*

FORRÁS: VIRTUALSACRESFACE.BLOGSPOT.HU

Michael Schumacher a Dillenburg és Siegen közötti autópálya-templomnál

Nyílt nap a nyíregyházi evangélikus gimnáziumban

A Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium nyílt napot tart szeptember 12-én 8 órától a továbbtanulás iránt érdeklődő 4. és 8. osztályos tanulók számára. A nyílt napon az érdeklődők betekinhetnek a nyolcosztályos gimnáziumi képzésbe (5. osztályban indul), az emelt nyelvi, emelt szintű fizika, emelt szintű informatika – médiainformatika, nyelvi előkészítő általános tantervű gimnáziumi képzésbe.

A szülőknél délután 17 órától továbbtanulási szülői értekezletet tartanak a gimnázium dísztermében.

Pályázat lelkészi állásra

A Kölcsei Evangélikus Egyházközség a szeptember 1-jével megüresedő lelkészi állására pályázatot ír ki. Az egyházközség várja azoknak a missziói lelkületű lelkészeknek a jelentkezését, akik a csodálatos környezetben, de nehéz körülmények között élő gyülekezet és szórványainak tanítását, lelkigondozását és egyben bátorítását vállalják. A lelkészi feladatok közé tartozik a szórványgyülekezetek – Tiszabecs, Fehérgyarmat, Mátészalka – evangélikus híveinek hűséges pásztoralása.

A lelkész javadalmazása átlagos. 2006-ban teljesen felújított, korszerűsített – három szoba összkomfortos – parókia várja, külön lelkészi hivattal és a hozzá kapcsolódó vendégszobával. A parókiahoz művelhető kert is tartozik, benne több mint tíz éve ültetett, termő diófákkal. A díjlevél a Hajdú-Szabolcsi Evangélikus Egyházmegye Esperesi Hivatalában megtekinthető.

A pályázatot a Hajdú-Szabolcsi Evangélikus Egyházmegye címére (4400 Nyíregyháza, Luther tér 14.) kell eljuttatni postai úton vagy elektronikus formában (hajdusabolcsiegyhazmegye@gmail.com). A pályázat benyújtásának határideje: szeptember 27. Bemutakozási lehetőség: szeptember 29. – október 13. között. A pályázat elbírálásának határideje: október 27.

Megterheli a magyar családokat az iskolakezdés

▶ Minden második iskoláskorú gyermeket nevelő háztartás komoly teherterhelésként éli meg a tanévkezdést. Sok család csak más kiadások rovására vagy családi és baráti kölcsönből, nagy ritkán hitelből képes fedezni.

Adományozásra ösztönző eredményt hozott az Ökumenikus Segélyszervezet megbízásából a Nézőpont Intézet által végzett reprezentatív kutatás a magyar családok beiskolázási kiadásairól. A kutatás eredményei is igazolják az E.ON döntését, miszerint az Ökumenikus Segélyszervezet stratégiai partnereként az adománygyűjtés élére állt, és hétmillió forinttal támogatta az *Iskolakezdés együtt!* akciót.

Az Ökumenikus Segélyszervezet igazgatója, Lehel László evangélikus lelkész az *Iskolakezdés együtt!* augusztus 30-i sajtótájékoztatóján

Azon magyar családok felénél, ahol iskoláskorú gyermek van, megterhelő, részben vállalhatatlan az iskolakezdéssel járó kiadások mértéke – ez a legfontosabb megállapítása a Nézőpont Intézet augusztus második felében végzett telefonos kutatásának. A megkérdezettek csupán 12 százaléka nyilatkozott úgy, hogy nincs különösebben hatással a család büdzséjére a szeptember, míg 7 százalék egyenesen vállalhatatlannak ítéli ezt a teherterhelést.

Évtizedes tapasztalat, hogy az iskolakezdés az év egyik legkritikusabb időszak a családi költségvetések szempontjából. Ezért idén már második alkalommal indított célzott adománygyűjtést és segélyprogramot augusztus folyamán az Ökumenikus Segélyszervezet. Az *Iskolakezdés együtt!* akció ke-

retében szeptember 30-áig a 1353-as telefonszám hívásával 250 forinttal járulhat hozzá bárki ahhoz, hogy ezer néLKülöző iskolásnak megfelelő, fejenként tízezer forint értékű taneszközöket vásárolhassanak.

Az ezer tanszercsomag szétosztása már meg is történt. Az Ökumenikus Segélyszervezet miskolci, szolnoki, orosházi, kastélyosdombói és budapesti átmeneti otthonaiban lakók, az olaszliszka, a szendrői és a soroksári (Budapest) szociális és fejlesztőközpontok látókörében élők, továbbá az Országos Segélyközpontot megkeresők, illetve erdélyi és kárpátaljai tanulók részesültek a segítségből. A segélyszervezet ugyanakkor országos intézményhálózatán keresztül háromszáz gyermek számára biztosít év közben is folyamatos szakér-

tői segítséget a szegénység okozta hátrányok leküzdéséhez. Hosszú távú programjai – fejlesztőpedagógusainak személyre szabott rendszeres foglalkozásai, szociális munkásainak folyamatos törődése, közösségi programjai – legtöbb gyereknek az egyetlen esélyt jelentik a szerencsésebb sorsú társaikhoz való felzárkózásra. Az ezer csomag összeállításához szükséges pénzen felül beérkező adományokat a segélyszervezet a háromszáz gyermek felzárkózását elősegítő egész éves munka támogatására fordítja.

„Célkitűzésünk túlmutat az egyseri segítségnyújtáson” – nyilatkozta *Gáncs Kristóf*, az Ökumenikus Segélyszervezet kommunikációs igazgatója.

▶ Forrás: MÖSZ

„Ne rongálják a bizalmat a köznevelésben” – kérte a politika szereplőit *Balog Zoltán*, a pedagógusokat pedig arra kérte, hogy „ne engedjék beszívárogni az iskolákba az ellenállást”. Az emberi erőforrások minisztere tanévnyitói beszédében a közoktatást a család és az iskola közös felelősségének nevezte, ugyanis – mint fogalmazott – a család nem megrendelőként van jelen ebben a folyamatban.

A szeptember 1-ji nemzeti tanévnyitón – amelyet a 475 éves Debreceni Református Kollégiumban rendeztek, de az eső miatt a helyi Kölcsey Központban tartottak meg – *Fekete Károly*, a Református Hittudományi Egyetem rektora, a Református Kollégium igazgatótanácsának elnöke emlékeztetett rá, hogy a történelem során a tudományok európai őrhelye volt az iskola. A Kollégium mindig befogadta a szegény, de tehetséges diákokat, akik külföldről is hazahozták a tudást, ezért méltán ragadt rá az „ország iskolája” elnevezés. „Az ország iskolája köszönti a nemzet iskoláit” – mondta Fekete Károly.

„Ez az 1018. magyarországi tanév, ám ha sokadik is, igazi megújulást hozó...” – mutatott rá *Hoffmann Rózsa* köznevelésért felelős államtitkár.

Vadvízi evezés pedagógus módra

▶ Becsengtek. Diákoknak, pedagógusoknak egyaránt. A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának Nevelési és Oktatási Osztálya augusztus 27-én tartott tanévnyitói intézményvezetői értekezletet. Hogy melyek voltak a konferencia legfontosabb témái, illetve hogy a 2013/14-es tanév milyen változásokat ígér, arról *Varga Márta* osztályvezetőt kérdeztük.

– Miként zajlik egy ilyen tanévnyitói alkalom? Melyek voltak a napirendi pontok?

– Minden tanévkezdést megelőzően szervezünk egy találkozási alkalmat, melyen valamennyi nevelési és oktatási intézmény vezetője részt vesz. Ilyenkor lelkileg és közösségleg is ráhangolódunk az előttünk álló feladatokra. A programot pedig úgy állítjuk össze, hogy mindig legyen előadónk az oktatáspolitikai területéről is, aki éppen időszerű kérdést jár körül.

Idén *Tóth Mária* volt a vendégünk, annak a szakmai projektnek a vezetője, amely a *pedagóguséletpálya-modellen* belül a *pedagógusminősítési rendszert* dolgozza ki. Jelentős változás köszönt ránk ugyanis szeptembertől, mivel a pedagógusokat egy részletes szempontsor alapján – vagyis nem csupán a pályán eltöltött évek vagy végzettségük, hanem a mindennapi tanítás során tapasztalható módszertani felkészültségük és tudományos tevékenységük szerint is – értékelni fogják. Meg kell felelniük egy bizonyos feltételrendszernek, és csak a feltételek teljesítése esetén léphetnek előbbre karrierjükben. A szakmai fokozatok a következők: gyakornok, pedagógus-1, pedagógus-2, mestertanár, kutatótanár.

Tóth Mária feltárta a most induló rendszer szakmai hátterét, és tájékoztatta a hallgatóságot arról, hogy a minisztérium és az oktatási hivatal hogyan tervezi a változtatások bevezetését, és miként lehet majd az egyes kategóriákba bekerülni. Bár a köznevelési törvény már jóval korábban előrevetítette ezeket a terveket, sok múlik majd a részletes szabályozáson – ezen még mindig dolgoznak a minisztérium munkatársai –, várjuk a fejleményeket.

Értekezletünkön *dr. Korányi András*, az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) docense tartotta a nyitóáthitatót, mely rávilágított arra, hogy miközben az öröm a keresztény élet egyik alapvető ismérve, csak az tud hitelesen tanítani, az életével példát mutatni, az örömmel nevelni, aki maga is a krisztusi örömből merít. A közös imádságot követően *Korányi András* az EHE-n működő két éves pedagógustovábbképzésről nyújtott részletes tájékoztatást. Sorra vette a képzés tematikáját, szövegezte az előnyeiről és értékeiről, illetve kitért arra is, hogy az evangélikus oktatási intézményekből kikerülő fiataloknak milyen utat és távlatokat tud mutatni a teológia.

Kákay István Dezső leköszönő országos irodavezető is az előadónk között köszönthettük, aki arra hívta fel az intézményvezetők figyelmét, hogy mekkora felelősségük van az egyházi intézményekben tanító és nevelő pedagógusoknak a keresztény értékrend átadásában és elmélyítésében.

Osztályvezetőként az évkezdő beszédemben röviden értékeltem és lezártam a 2012/2013-as tanévet, hogy az új tanév időszerű feladataira és kérdéseire összpontosíthassunk. Mondandóm közepe táján már nyújtottak a kezek. Miközben számos területen még nem látjuk tisztán a kormányzati szándékot, és hiányzik a pontos és részletes szabályozás, pozitív élmény volt, hogy a kollégák nemcsak kérdeznak, hanem megoldásokat is keresnek az egyes felmerülő problémákra. A nevelési és oktatási osztály hittanreferensének, *Rozs-Nagy Szilviának* záróáthitata után egy tíz-tizenöt fős csapat még ott maradt együtt gondolkodni a változásokról. Nálunk, vagyis az intézményvezetők között a gyakorlatban is műkö-

dik az egymástól tanulás eszméje, amit ritka ajándéknak gondolok.

Rozs-Nagy Szilvia áhítata azért is volt különösen eleven, mert visszautalt egy korábbi élményünkre, mely cinkos összekacsintásra készített bennünket. Az osztály dolgozói ugyanis augusztus huszadika után két napot Fóton töltöttek. E kötetlenebb együttlétén megpróbáltuk szavakba önteni az új tanévvvel kapcsolatos kérdéseinket, érzéseinket és közösen felkészülni a mind a tanévben, mind az országos irodai átalakítások során ránk váró feladatokra. Kedvenc hasonlatunkká vált ekkor, hogy a most következő év olyan lesz, mint a vadvízi evezés, melynek során egymást követik az előre nem kiszámítható események. Nekünk közben egymásra is figyelniünk kell, hiszen mégiscsak „egy csónakban evezünk”...

– Ebben a tanévben milyen akadályokra, kihívásokra számíthatnak még a bátor evezők?

– Sokat lehet hallani a *foglalkoztatási rendeletről* is, mely szeptember 1-jétől a pedagóguséletpálya-modell mellett szintén életbe lépett. E rendelet a pedagógusok óraszámának, munkával töltött idejének, az óraszámok kitöltésének szabályozását tartalmazza. Az igazgatókra mindeközben óriási feladat hárul, hiszen nekik kell úgy megszervezniük az iskola életét, hogy a megszabott óraszámokat a pedagógusok hasznosan és értelmesen tudják majd kitölteni.

A gyerekek számára az egész napos iskola, vagyis a reggel nyolc órától délután négyig az iskolában tartózkodás lesz újdonság. A mindennapos testnevelés bevezetése nem most kezdődött, de a kiépítése tovább folytatódik, és immár érinti a második és a hatodik évfolyamokat is. Mindehhez a tárgyi feltételek megteremtése számos evangélikus intézményünkben jelenleg is zajlik.

A legnagyobb változás – amelyet a legnagyobb várakozás előz meg – az egyházi intézmények finanszírozási rendszerében történik. Eddig normatív alapú volt a finanszírozás, azaz a gyereklétszám után határozták meg

az államtól érkező támogatási összeget. Most egészen más logikára épülő finanszírozási rendszer lép életbe. A támogatás két részből tevődik össze: meghatározott pedagóguslétszámra járó bérköltségből, illetve működtetési költségből.

– A pedagógusok béremelése már „körvonalazódott”?

– Augusztus 27-én az Országgyűlés döntést hozott arról, hogy kik részesülnek a béremelésben. Ránk is ugyanaz vonatkozik, mint az állami oktatásban dolgozóakra.

Én a keresztény nevelés mellett az evangélikus oktatási rendszer nagy értékének tartom, hogy intézményeink önállósága meg tudott maradni gazdálkodási szempontból. Azon intézmények működését, amelyek állami fenntartásba kerültek, egy-egy tanterületben összevont gazdálkodás jel-

lemzi. Nálunk viszont az igazgató ugyanúgy egy gazdasági csoportot működtet, legalábbis egy gazdasági vezetővel dolgozik együtt. Talán ezzel a „jó gazda”-szemlélettel az intézmény önállóságát és a hatékony gazdálkodást is jobban tudja biztosítani. Persze törekszünk arra, hogy szakmai szempontból is önállóak legyenek az intézményeink. Reméljük, ezután is ugyanezen a színvonalon, ugyanezzel a hatásfokkal tudnak majd működni.

– Milyen új eredményekkel büszkélkedhet az oktatási osztály?

– Két helyen, Békéscsabán és az Szezhlo-iskolában – új épületben – sikerült óvodát indítani. A szentendrei óvoda és a pápai általános iskola is megújul. Ezeket is számba vesszük ilyenkor, tanév elején. Van tehát mit várni, van minek örülni!

■ KINYIK ANITA

Varga Márta a MEÖT kápolnájában tartott tanévkezdő értekezleten

Iskolakeresztelő tanévnyitó

Óvodával bővült és új nevet kapott a békéscsabai tanintézmény

► Generációkon átívelő tanévnyitó istentiszteletet tartottak szeptember 1-jén a békéscsabai evangélikus Nagytemplom patinás falai között. Három jelentős változás történt ugyanis egy időben a békési megyeszékhely evangélikus oktatási intézményében: felvette az iskolaalapító, 19. században élt püspök, Szeberényi Gusztáv Adolf nevét, elindult az óvoda, és felszentelték azt a felújított épületet, amely az óvodának és az alsós évfolyamoknak ad otthont.

A Szeberényi Gusztáv Adolf Evangélikus Gimnázium, Művészeti Szakközépiskola, Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészetoktatási Iskola és Kollégiumnak nem csak a neve, feladatköre is bővült. Azok után, hogy tavaly szeptemberben elindult az általános iskola, idén megkezdte munkáját az óvoda is.

„Iskolánk jellemzője, hogy »all in one« – minden egyben. Hiszen va-

Az intézmény vezetése nem várt sikerrel szólította meg a szülőket: az újonnan indult óvodába 45 gyermeket írtak be. Egy tiszta kiscsoport és egy középsős-nagy vegyes csoport indul abban az épületben, amelyet az utóbbi hónapokban újítottak fel. A Baross utca 1–3. szám alatti, korábban szakképzés céljára használt épületet két évvel ezelőtt vásárolták meg. Ennek teljes felújításával alakították ki az óvodásokat és a kisiskolásokat befogadó komplexumot.

A 21. századhoz méltó óvoda és iskola épült, melynek eszközparkja, tantermi és csoportszobai felszerelése, foglalkoztatói és kiszolgáló helyiségei nemcsak a törvényi előírásoknak, hanem a pedagógusok és a gyermekek igényeinek is maximálisan megfelelnek. Erről már Gáncs Péter elnök-püspök beszélt, aki felszentelte és megáldotta az épületegységet. Kondor Péter, a Kelet-békési Egyházmegye esperese hozzátette, hogy az iskolanevadó Szeberényi Gusztáv Adolf oktatáspolitikája az volt, ami most megvalósulhatott Békéscsabán: a kicsiktől a nagyokig, há-

Az ígét Gáncs Péter, a Déli Egyházkerület püspöke hirdette. 1Móz 2,13 alapján a névadás jelentőségéről beszélt, hiszen lényegében iskolakeresztelő tanévnyitó zajlott Békéscsabán.

A városba a 19. század derekán került lelkészről, későbbi püspökről, Szeberényi Gusztáv Adolfról elmondta, hogy Jézus Krisztus jó pásztora volt. Nagy lendülettel és ügybuzgalommal teremtett rendet az egyházban, rangot adott a templomba járásnak, érthetően és gyakorlatosan prédikált. Kiemelten fontosnak tartotta a fiatalság hitoktatását, konfirmációs kátét készített, vállalta és szorgalmazta a csabai evangélikusság kétnyelvűségét az iskolában is.

„Szeberényi Gusztáv Adolf komoly alapokat rakott le, erre építkezünk ma, amikor tovább bővítjük a békéscsabai evangélikus oktatási hálózatot. Ettől a tanévtől kezdve óvoda, általános iskola és gimnázium épül egymásra, és ennek szerves része az évek óta működő kollégium” – fogalmazott a püspök. Felhívta hallgatóságát figyelmét arra is, hogy az iskolaalapító keresztnevét szülei a vallásháborúk idején a reformációt, az evangéliumot és az evangélikus egyházat védelmező svéd király iránti tiszteletből adták. Gáncs Péter püspök kérte a diákokat, hogy a Szeberényi-évben az iskolanevadó életét és munkásságát ismerjék meg minél alaposabban, és merüljenek el Gusztáv Adolf svéd király életművében is.

Az ünnepi istentisztelet további részében beiktatták szolgálatába Halász Alexandrát, aki iskolalelkészként szolgál majd, a békéscsabai oktatási intézmény lesz az első szolgálati helye. A szokásoknak megfelelően állva tettek fogadalmat az iskola újonnan érkezett növendékei, illetve azok az óvónők, tanítónők és tanárok is, akik most kezdték meg munkájukat, vagy akiknek a szerződését véglegesítették.

„A mai naptól több mint tizenöt ezer négyzetméter szolgálja a békéscsabai evangélikus oktatást. Nem bírodalmat szeretnénk építeni, hanem azt szeretnénk, hogy minél több helyen szolgálhasson Isten igéje, minél több helyen nevelhessünk evangélikus szemléletben” – fogalmazott a sok újítást hozó tanév kezdetén Kolarovszki Zoltán iskolaigazgató.

■ SZEGFŰ KATALIN

Megáldották a Sztehlo Gábor-intézmény óvodáját

► A Sztehlo Gábor Evangélikus Köznevelési Intézmény Fecskefészek Óvodája új épületének alapkövét 2013. január 6-án helyezte el Gáncs Péter elnök-püspök, majd augusztus 31-én áldotta meg és adta át kulcsait a mintegy 260 milliós beruházásban, az Európai Unió 200 milliós pályázati támogatásával, Ráskai Péter tervei szerint emelt, korszerű épületnek.

A Déli Egyházkerület első vadanat-új építésű óvodájának három foglalkoztatója tornaszobával, nagy teraszával, modern játszóudvarával het-

venőt kis „fecskeknek” biztosít optimális kereteket az óvodai élethez, a fejlődéshez, az evangélikus szemléletben való neveléshez. A Fecskefészek nevében utal Sztehlo Gábor egyik régi épületére, melyben a kicsinyeket helyezte el. Az új épületben az integrált nevelés a korábbi szemléletben folytatódik tovább, követve a névadó lelki-szellemi örökségét.

Az istentiszteleten Gáncs Péter püspök, Győri Gábor esperes és Deák László iskolalelkész szolgált. Az utolsó simítások alatt álló épületet a Poézis együttes *Lila fecske* című koncertje után vehették birtokba a gyermekek, szülők, nevelők, az intézmény munkatársai, a gyülekezeti tagjai. Táncházzal és szeretetvendégséggel ért véget az emlékező nap Pestszentlőrincen.

■ KÁKAY ISTVÁN

KISS TAMÁS FELVÉTELE

lamennyi feladatellátás, ami a magyar közoktatásban megtalálható, jelen van nálunk is. Óvodások, általános iskolások, gimnazisták, szakközépiskolások – akik a párhuzamos képzés révén szakképzést is kapnak –, kollégisták és alapfokú művészeti iskolások egyaránt járnak hozzánk” – fogalmazott tanévnyitójában Kolarovszki Zoltán igazgató. Hozzátette: az intézményben 899 óvodás és tanuló kezdi meg a 2013/14-es tanévet, közülük 241-en most iratkoztak be.

romévestől húszéves korig egy intézményben nevelkedhetnek a diákok.

Az evangélikus óvoda Békéscsaba egyetlen felekezeti óvodája. A kicsik derűt és reménységet lopnak az iskola falai közé, erről tanúskodott a tanévnyitó is, melynek során leendő elsősök szavaltak tanulásra buzdító kedves verseket. Megható színlíttja volt az ünnepségnek az is, amikor az ötvenkét elsőst egy-egy végzős, 12–13. osztályos gimnazista kísérte kézen fogva a templomba.

■ SZEGFŰ KATALIN

► Új tantermekben indult a tanév a pápai Gyurátz Ferenc Evangélikus Általános Iskola egyes osztályai számára. A szeptember 1-jén, vasárnap délelőtt tartott évnyitó ünnepségen Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígétét, majd megáldotta az elkészült épületszárnyat. A liturgiában közreműködött Polgárdi Sándor, a Veszprémi Egyházmegye esperese és Németh Katalin iskolalelkész is.

Az emlékezés fontosságát emelte ki a 103. zsoltár 2. verse alapján tartott prédikációjában a püspök. „Az emlékezésből áldások is fakadhatnak, ha megtanulunk jól, bölcsen emlékezni” – fogalmazott. Ha nem felejtjük el, hogy Isten a tenyerén hordoz minket. „Ez erőt ad a mára, a feladatok teljesítésére. Ez erőt és reménységet ad a jövőre nézve is” – tette hozzá Szemerei János.

A tanulók énekes-verses műsorát követően Szücs Gábor igazgató nyitotta meg a tanévet. Beszédében emlékeztetett arra, hogy ebbe az iskolá-

ba járt egykor a száz éve született Weöres Sándor is. „Rossz az az iskola, amelyik a gyerekeknek mindent megtilt. Ennél csak egy rosszabb van: amelyik mindent megenged. A kettő között kell megtalálni azt a szeretetteljes utat, amelyet mi a kezdetektől fogva keresünk” – fejtette ki az intézmény nevelési alapelveit az igazgató.

Az istentisztelet befejezése után a jelenlévők átvonultak az új bejárathoz, ahol elsőként Polgárdi Sándor idézte fel az iskola történetének egyes állomásait, majd megköszönte a kapott támogatást. „Mint egyházi és evangélikus intézmény valami többletet szeretnénk útravalóul adni – mondta az esperes. – S ez a lelkiességben, a Szentírás ismeretében, az ember és ember közötti kapcsolatban, a másik megbecsülésében válhat igazán nyilvánvalóvá.”

Új tanév új épületben Pápán

Dr. Kövér László, az Országgyűlés elnöke (*képünkön középen*) ünnepi beszédében hangsúlyozta: az idei tanévre nézve különösen igaz, hogy új élet kezdődik a magyar iskolákban. Hoz-

ADÁMI MÁRIA FELVÉTELE

zátette: az egyházi fenntartású iskolákkal szemben a társadalom fokozottabb elvárásokat támaszt, de talán nagyobb bizalommal is fordul irányukba, „elít intézményeknek” tekintti őket. „Valószínűleg azért, mert elbizonyta-

lanodó, talaját vesztő világunkban ezeket az iskolákat a közvélemény, a szülők többsége az egyre veszélyesebbnek tűnő világban való eligazodásra felkészítő, biztonságot adni tudó szigeteknek tekinti” – fogalmazott a politikus.

„Aki iskolában tanít, aki iskolát szervez, aki iskolát épít, az hisz a közösségben, és hisz az emberben. Hisz abban, hogy van közünk egymáshoz, hogy életre szóló, fontos dolgokkal tudjuk megajándékozni egymást. Aki az iskola és a templom által szolgál egy közösséget, a legnagyobb dolgokra vállalkozik” – fejezte be beszédét Kövér László.

Hegyvi László, az Emberi Erőforrások Minisztériuma Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárságának kabinetfőnöke köszöntőjében kitért a közoktatást érintő újításokra, így többek között az egész napos iskolá-

ra, a mindennapos testnevelésre és a tankönyvellátás reformjára is. „Szükség van korszerű iskolára, szükség van evangélikus iskolára – mondta a kabinetfőnök, majd így folytatta: – Az intézmény diákjai kivételesen helyzetben vannak, hiszen olyan impulzusokat kapnak majd ebben az épületrészben nap mint nap, amelyek a jó, a szép és az igaz szeretetére ösztönzik őket.”

A beszédek elhangzása után Szemerei János püspök áldást mondott az iskola új szárnyára, Polgárdi Sándor pedig átadta Szücs Gábor igazgatónak az épület kulcsát.

A szalag ünnepélyes átvágását követően az előtérben leleplezték a dr. Neszmélyi Zoltánnak és feleségének állított emléktáblát, akik hagyatékukkal hozzájárultak az intézmény létrejöttéhez. Az érdeklődők megtekinthették a diákok pedig rögtön birtokba is vehették az elkészült tantermeket.

Az ünnepség a meghívott vendégek számára a gyülekezeti teremben tartott közös ebéddel zárult, melyen Kövér László házelnök és Mézszáros Tamás egyházkerületi felügyelő mondott pohárköszöntőt.

■ AM

STUTTGARTI BESZÉLGETÉSEK

95 év emlékezete

Találkozás Schulek Teodórával

► Mielőtt elmennék úszni egyet a közeli tóra, még szakít időt egy kis beszélgetésre is *Schulek Teodóra*. Megilletődötten ülök le mellé, és nem csak azért, mert egy neves evangélikus család, a Schulek família sárjának stuttgarti otthonában lehetek. Elfogódottságom oka az a tudat is, hogy az ismert, Liszt Ferenc-díjas zeneszerző, orgonaművész, zenetörténész, szerkesztő, karnagy, néhai *Sulyok Imre* (1912–2008) húga tisztelt meg társaságával. Kíváncsian várom hát, mit tudhatok meg tőle és róla, aki az elmúlt évszázad tanúja.

1918. január 2-án Budapesten születtem, tehát idén töltöttem be a kilencvenötödik életévemet. Édesapám dr. *Schulek Alfréd* szemész főorvos, édesanyám *Rajner Jolán* volt, aki óvónő-képzőt végzett, és egy magánóvodában dolgozott. Négyen voltunk testvérek, ketten maradtunk életben, Imre bátyám és én. A hatéves korkülönbség miatt eleinte nem nagyon tudtunk mit kezdeni egymással, de aztán persze nagyon jó testvérek lettünk.

Mivel a Lipót-mezőn laktunk, így templomba a közeli elmeógyógyintézetbe jártunk. Volt ott egy protestáns kápolna, amelyben a vári lelkészek tartották az evangélikus istentiszteleteket, és ezekre a környékből is bejártak, mint ahogy mi is.

Lakóhelyünkön nem volt egyszerű a közlekedés, így én inkább magántanuló lettem, az elemiét úgy végeztem el, hogy édesanyám tanított otthon. Édesapám pedig nagyon ügyelt arra, hogy a szellem pallérozása mellett a testünkre is gondot fordítsunk; mindennapjaim szerves része volt az úszás és a tenisz. Később a Baár–Madas Református Gimnáziumba jártam, 1934-ben maturáltam. Abban az időben *Áprily Lajos* (1887–1967) költő, műfordító volt ott az igazgató. Ő nagyon kedves ember volt. Neki köszönhetem azt is, hogy már érettségi után voltam ugyan, de ott lehettem a között a néhány növendék között, akiket 1936-ban magával vitt egy erdélyi kirándulásra. Itt ismerkedhettem meg *Reményik Sándor* (1890–1941) költővel is, akivel a barátság később is megmaradt.

Ami még a tanulmányokat illeti: maga az érettségi is beszámított, így már csupán két évet kellett tanulnom ahhoz, hogy megkapjam a tanítói vég bizonyítványt.

Kántor „muszájból” lettem Tahiban, ahová egyébként néhai dr. *Schulek Tibor* (1904–1988) evangélikus lelkész unokabátyám vitt magával. Én ugyan csupán zongorázni tanultam, ám amikor a helyi idős kántor már nem tudta vállalni a szolgálatot, be kellett ugranom helyette. Ez nemcsak a gyakorlás miatt, de azért is nagyon jó volt, mert később, amikor a férjemet Kolozsvárra kerültünk, a helyi gyülekezetben is előfordult, hogy nekem kellett az istentiszteleteken játszani. Mert volt ugyan a gyülekezetnek kántora – a zeneművészeti főiskola tanárának személyében –, de ő nem mindig „mert eljönni” a templomba... A mai

fiatalok biztos el sem tudják képzelni, hogy bizony voltak olyan idők, amikor hite gyakorlásával valaki ártott a szakmai karrierjének... Számomra ez a szomorú helyzet annyi előnyt jelentett, hogy a kántorizálás akkoriban rendes fizetéssel járt, bejelentett, nyugdíjas állásnak számított, így a későbbiekben innen is lett egy kevéske jövedelem.

Visszatérve Tahira: ez a hely azért is merkedtem számomra, mert ott ismerkedtem meg későbbi férjemet, *Opfermann Ernő György* (1916–1983) evangélikus lelkész, teológiai tanárral, akivel 1943-ban a Bécsi kapu téri evangélikus templomban házassodtunk össze. Három lányunk van: *Annamária*, *Klára* és *Katalin*. Őt unokánk és hat dédunokánk született.

A férjem egyébként német származású volt, Kolozsvárott is éltünk hosszabb ideig, 1946/47-től kezdve negyven esztendőn keresztül, amikor ő városi lelkész volt ott. Előtte pedig a helyi protestáns teológián volt teológiai tanár és tartott előadásokat magyarul és németül is.

Tulajdonképpen tehát Erdélybe, Kolozsvárra mentünk haza a második világháborút követően, amikor ő tabori lelkészként szolgált a seregben. Maradtunk volna talán Magyarországon is, de Ernőnek mindig nagy hivatása volt, és haza akart menni Erdélybe, én pedig örömmel követtem őt Kolozsvárra, ahol városi lelkészként németül és magyarul is tartott istentiszteleteket a gyülekezetbe járóknak.

Mozgalmas életünk volt, hiszen a gyermeknevelés mellett az ő szolgálataiba is besegíthettem; a kántorizálás mellett én tartottam a vallásórákat és a konfirmációi oktatást is.

Nem tanultam meg románul, mert abban az időben még el lehetett boldogulni az ottani életben úgy is, ha valaki csak magyarul tudott.

Ez volt a múlt. És hogy milyen a jelen? Férjem halála után néhány évvel Annamária lányomhoz költöztem Németországba, Stuttgartba, és rendszeresen látogatom az itteni magyar protestáns istentiszteleteket.

Néha akad valaki, aki felteszi nekem a kérdést: magyar gyökerekkel, erdélyi emlékekkel és német lakcímmel mit gondolkodok arról, hol is a hazám...

Azt tudom felelni erre, hogy hosszú, tartalmas és szép életem volt. Soha nem voltam gazdag, de mindig megadtam az, amire és amennyire épp szükségem, szükségünk volt.

Sajnálom, hogy szeretett férjem – veleszületett szívbetegsége miatt – olyan korán, már hatvanhét esztendősen távozott közülünk. De ezt is megtanultam elfogadni, mint annyi mindent az életben. Az az igazság, hogy én megtanultam mindenhol alkalmazkodni és beilleszkedni, otthon érezni magam ott, ahol éppen vagyok, és hálás lenni azért, amit éppen teszek, tehetek, mert azt vallom, hogy mindenben mindig meg lehet és meg is kell látni a szépet és a jót.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Közelkép egy evangélikus festőről

Interjú a hagyatékörző dédunokával, *Benczúr-Ürmössy Gáborral*

► Stuttgartig kellett utaznom ahhoz, hogy megtudjam: tévedés áldozata vagyok... Gyülekezetem templomának oltárképén, amelyet oly sokszor csodálhattam meg gyermek- és ifjúkoromban a budapest-fasori evangélikus hajlékban, a sarkantyús alakban *nem* önmagát örököltette meg a festő – mondja a dédunoka. *Benczúr-Ürmössy Gábor* kémikus 1956 óta él Baden-Württemberg tartomány fővárosában, és nagy gondot fordít a jeles előd, az evangélikus *Benczúr Gyula* festő (1844–1920) hagyatékának megőrzésére.

– Kivételezettnek érzem magam, amikor egy finom kapucsinó elfogyasztása után olyan családi ereklyéket vehetek a kezembe, amelyeket nem mindenki láthat... Ezt a vaskos kötetet például, a festő családi jegyzeteit, amelyben csak azután következnek az életrajzi adatok, hogy előtte bejegyezték: „Isten nevében” – fordulok vendéglátóm felé.

– A vallás fontos szerepet játszott Benczúr életében és munkásságában; műveinek legalább tíz százaléka vallásos tárgyú.

Az említett családi jegyzetekben „Isten segítségül hívása” után benne foglaltatik Benczúr Gyula életrajza és – a címhez illően – a családra vonatkozó bejegyzések is. Az első lapon az olvasható, hogy a későbbi festő 1844. január 28-án született Nyíregyházán, Szabolcs megyében, *Benczúr Vilmos* (1811–1873) gyógyszerész és *Lasz gallner Paulina* (1815–1885) gyermekeként. Iskoláit – két gimnáziumi és négy szakiskolai osztályt – már Kassán végezte, 1861-ben Münchenbe vitte őt atyja.

– Gondolom, nem véletlen, hogy épp a kor festőművészeti központja volt az úti cél...

– Természetesen nem. Már korán megmutatkozott a kis Gyula rajz tehetsége, amit a szülők nem akartak „veszni hagyni”, igyekeztek minél több pénzt megtakarítani, hogy taníthatassák gyermeküket. Az ifjú Benczúr olyan kiváló eredményeket ért el a Münchener Képzőművészeti Akadémián, hogy 1865-ben *Karl von Piloty* igazgató felvette őt festőosztályába. 1865 és 1869 között az ő iskolájában dolgozott.

– Úgy tudom, két, később igen híressé lett festménye is ezekben az években készült.

– A *Hunyadi László búcsúja* című festménye 1866-ban, a *Rákóczi Ferenc elfogatása* pedig 1869-ben került vászonra. Sokak számára ismerős lehet még a *Vajk keresztelése* című munka is. Ezt 1869-ben az *Eötvös József* kultuszminiszter által kiírt pályázatra

festette, amelyet ezzel a művel meg is nyert. Az említett kép egyébként teljesen csupán 1875-re készült el.

– Azt hiszem, igazán szerencsésnek volt mondható. Huszonhat évesen megnyert egy komoly pályázatot... Nem minden művésznek lehet – már életében – része ilyen sikerekben, illetve általában a szakmai elismerésben.

– Ráadásul úgy nyert, hogy *Székelly Bertalan*, *Lotz Károly* és *Madarász Viktor* voltak a vetélytársai...

Ami az elismeréseket illeti: valóban nem lehetett oka panaszra, 1876-ban a Münchener Képzőművészeti Akadémia tanára lett. Továbbá elnyerte *II. Lajos* (Ludwig) bajor király bizalmát, akitől – és ezután az arisztokráciától is – számos megbízást kapott. 1883-ban pedig a magyar uralkodó, *Ferenc József* a budapesti Festészeti Mestriskola igazgatójává nevezte ki.

Kitüntetések is átvehetett: 1882-ben hazájában a *Bacchánusnő* című képével elnyerte a festészeti nagydíjat, Berlinben 1886-ban aranyérmeket kap, ugyanebben az évben pedig itthon a Szent István-rend keresztjével tüntetik ki. 1906-ban lesz a Magyar Földrajzi Társaság, 1909-ben a Petőfi Társaság, 1910-ben pedig a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagja.

1920. július 16-án hunyt el a Nógrád megyei Dolányban, ahová egyébként jó barátja, az ugyancsak evangélikus *Mikszáth Kálmán* javaslatára költözött. A települést Benczúr tiszteletére 1927-ben Benczúrfalvára keresztelték át, ma Szécsény része.

– Szakmai életéhez hasonlóan a magánélete is sikeresnek volt mondható?

– Igen, boldog házasságban élt, négy gyermeke született, három lány és egy fiú: *Elza*, *Olga*, *Ida* és *Gyula*. Az 1873. tavaszi kassai házasságkötés örömeit azonban beárnyékolta az a szomorú tény, hogy az esküvő napján Benczúr édesapja, két napra rá pedig a húga hunyt el.

Benczúr családjáról egyébként a feleségem jóvoltából tudhatunk többet,

ő ültette át a régi német írással 1861 és 1892 közt kelt leveleket – amelyekre a családi hagyatékban bukkantunk – olvasható formába, én csak a szöveget gondoztam. Így született meg a *Drága Linám! Benczúr Gyula leveleskönyve 1861–1892* című kötet, amely 2004-ben jelent meg a *Széphalom Könyvműhely* gondozásában. Mint említettem, én csupán szöveggondozóként működtem közre, a kiváló műfordítás *Tandori Dezső* volt iskolatársam munkája. Mindenképp megemlíteném még *Bellák Gábor* művészettörténésznek a kötetben szereplő filológiai tanulmányát is, amely elsőrangú.

Úgy vélem, mindenkinek érdemes kézbe vennie ezt a könyvet: érzelmekkel teli, kedves levelek ezek, közel hozzák az olvasóhoz Benczúr és feleségét, *Karolina Maxot* – aki egyébként annak a prágai szobrász-

nak a lánya, aki a Károly-híd szobrait készítette.

– *Gyermekei is örökölték édesapjuk tehetségét?*

– Egyedül *Ida* lánya foglalkozott festéssel, de ő is „csupán” virágokat festett. Azt mondta, nem akarja, hogy édesapjával hasonlítsák össze.

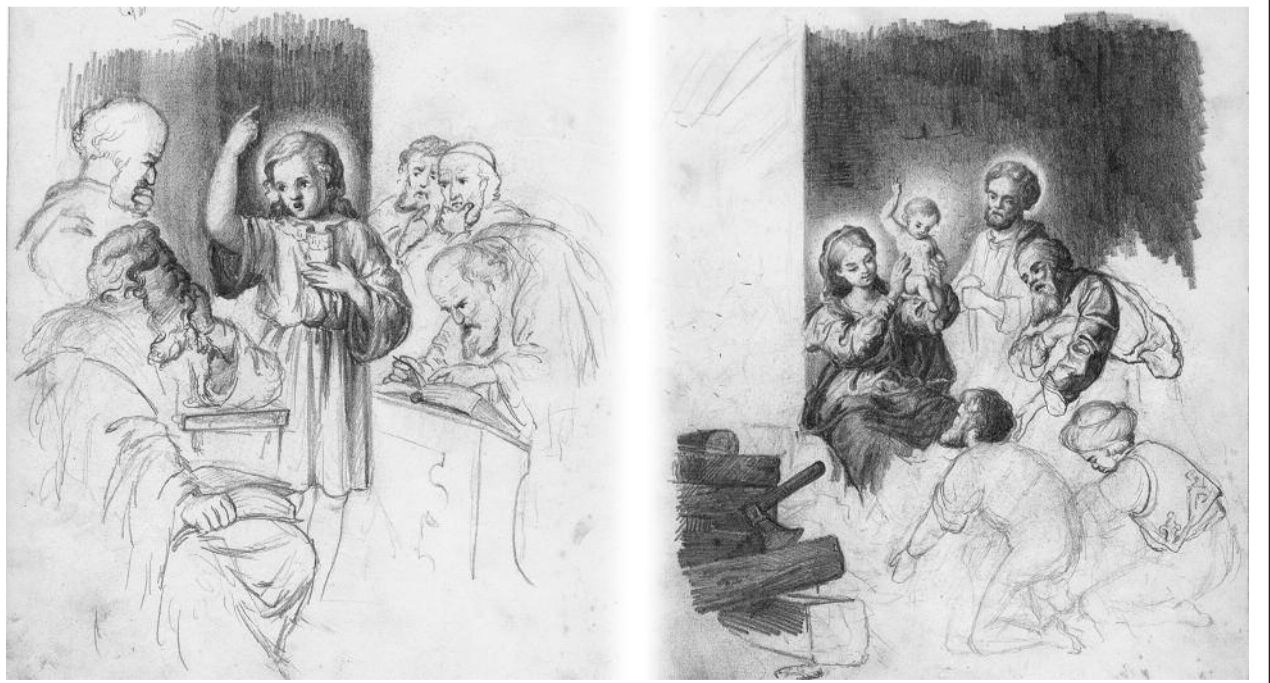
– *Jól tudom, hogy Benczúr kétszer is házassodott?*

– Első felesége elhunyt után – *Karolinának* vélhetően nőgyógyászati problémája lehetett – újránősült, gyerekei tanárnőjét, *Ürmössy Boldizsár Kata Piroskát* vette el.

– *Ő is Ürmössy, mint Ön...*

– Benczúr Gyula *Ida* nevű lánya és Gyula fia nem házassodtak meg. *Olga Vastagh György* szobrásszal kötötte össze az életét. *Elza*, a nagyanyám pedig *Ürmössy Jenő* földbirtokoshoz ment feleségül Kolozsvárra, így lettem én Benczúr-Ürmössy, és a mai napig igyekszem méltó módon ápolni mindkét – egyébként nemesei – család emlékét.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Benczúr Gyula két fiatalkori vázlata („Jézus tanít” és „Három királyok”)

Az alábbi írás az idén száz éve született Gárdonyi Géza író, költő, népiskolai tanító 1898-ban megjelent elbeszélésgyűjteményéből való.

Bogár Miska

Eszembe jut szegény kis Bogár Miska. Komoly kis tömzsök gyerek. Még csak palatáblával jár, de azt akora vászontarisznyában hordozza, hogy a tábla csaknem a sarkát veri. Mingyárt az első nap, mikor az iskolába beléptem, az volt az első dolog, hogy kiválogatom közülük azokat, akik hiányosan részesültek a szappan áldásaiban.

– Menjetez haza, mondjátok meg anyátoknak, hogy ide mosdatlan gyerek nem léphet be. Fél óra múlva itt legyetek.

Miska is köztük volt. Komoly fi-

úcska, nagy fejű és apró szemű kis fekete csemete. A képét csak megmosták otthon, de a keze, lába... Persze, mezítláb járt a nyáron, mint a csirke.

Visszatért csakúgy.

– Még nem vagy tiszta! Mars vissza! – Bandukol szomorúan.

Ismét visszatér.

Néz rám aggodalommal.

Csakolyan.

– Hiszen még mindig nem vagy tiszta!

Sírva fakad. Babszemnyi könnyek csöpögnek a szeme pillájáról.

– Nem megy le, mester uram! Hát aztán hagytam.

Ránéztem olykor, és elmosolyodtam magamban.

Piszkos szegény, de azért szeretem.

Lehet, hogy majd mink is, mikor a másvilágra kerülünk a Fő-főmester elé, az is visszaküld majd egynéhány szor bennünket, Bogár Miskák. Végre is azt mondja:

– Piszkos szegény, de azért hát csak maradjon.

Tanítványaim emberközelből

Több mint fél évszázados oktató-nevelő munkából a legértékesebb tapasztalatokat kívánom megosztani az olvasókkal. Azokat is, amikor már nem tanárként nyújthattam tanítványaimnak az általuk igényelt segítséget. Ez részben felkészítés volt a továbbtanulásra az érettségi után, de igen gyakran olyan nevelői segítség is, amit szinte el sem tudtam képzelni a szoros iskolai megkötöttségek között. Sokszor jelentettek számomra igazi örömet és boldogságot az egy-egy tanítványom életében bekövetkezett váratlan fordulatok, szép eredmények. Isten áldása kísérte munkámat, amiért mindenkor hálát adtam. Ugyanakkor mindig kértem az ő segítségét a tanulókkal való foglalkozáshoz.

Akik elveszítették édesanyjukat. A legtöbb fájdalmat akkor éreztem, amikor félárva tanulóknak igyekeztem segítséget nyújtani. Mivel megtapasztaltam, hogy Isten mindig gondviselőm volt egész életem során, ezért fogadalmat tettem, hogy a gyógyíthatatlan betegségben elhunyt édesanyák gyermekeit különös szeretettel, minden ellenszolgáltatás nélkül, minden erőmmel pártfogásomba veszem, segítem, és felkészítem őket az érettségire és a továbbtanulásra. Erre több esetben is sor került.

A legelső mindig a lelki vigasztalás volt Isten ígéje által. Ezt tőlem el is fogadták, mert saját életemmel, írásos bizonygatóimmal bizonyítottam Isten gondoskodó, megmentő szeretetét. Azt, hogy ő az árva Atyja, és nem hagyja magukra az elárvultakat. Ebben a szeretetteljes, megnyugtató légkörben már tudtunk foglalkozni a tanulás, a továbbtanulás gondoljaival is, a további életre való felkészítéssel.

Isten nagyon gazdagon megáldotta ezt a munkámat. Boldog voltam, hogy sokaknak segíthettem. Volt olyan, hogy a testvérek egyike a Bibliát olvasta, míg én a másik testvérrel matematikát tanultam. Egy óra múlva cseréltünk. Végül mindketten megbékélten mentek haza és jöttek a következő órára. A siker sohasem maradt el. Utolérték társaik, gyakran még meg is előzték őket. Boldog voltam, amikor erről beszámoltak. Sokat imádkoztam értük, és hálát adtam Istennek, hogy megáldotta közös munkánkat. Áldott legyen érte!

A tragédiában árván maradt segítése. Egy autóbalesetben édesapját elveszített kamasz fiút vettem pártfogásomba, aki ugyan életben maradt, de minden reményességét elveszítve próbált megküzdeni a tanulással. Nehezen ment. Itt is szeretetteljes lel-

ki vigasztalásra, a lelki egyensúly helyreállítására volt szükség. Ezt bensőséges beszélgetésekkel és érte való imádsággal sikerült elérni. Imádkozó szívvel szabadult fel reménytelenségéből, és szorgalmasan tanulni kezdett. Segítségemet teljes bizalommal elfogadta, s egyre jobb érdemjegyeket szerzett matematikából, míg végül az évet jó érdemjeggyel zárta.

Lelki beszélgetéseink során szóba került, hogy konfirmálnia is kellene. Azt válaszolta, hogy ez volt édesapja kívánsága is, s ezért szeretne is erre vállalkozni. Örültem eredményének, legjobban annak, hogy hitvallását is szeretné megerősíteni. Isten legyen segítségére!

KAROLY GYÖRGY TAMÁS FELVÉTELE

Nemcsak tanítók, de nevelők is. Egy közös presbiteri gyűlésről vittem haza két tanítványom nagyapját, aki mintaszerű tanár és hosszú ideig a megye tanulmányi felügyelője volt. Mindig bátran megvallotta hitét a legnehezebb években is. Ezért vállalta a háttérbe szorítást, kiválóan végzett munkája elismerésének mellőzését, sőt munkája akadályozását. Hű maradt Istenéhez és egyházához. Ebben a szellemben irányította családját és unokáit is. Mindkettőt tanítottam. Amikor a nagyapa kiszállt az autóból, csak ennyit mondott: „Köszönöm, hogy nemcsak tanítod, de neveled is unokáimat.” Valóban az egyiket az orvosi, a másikat a műszaki pályára készítettem fel. A tanórák pihenőperceiben sokszor beszélgettünk lelki dolgokról, amit ők teljes szívvel elfogadtak. Az egyik igazi testi-lelki gyógyító orvos lett, akinek én is boldogan lennék a betege; a másik kiváló mérnök. Lelki életük kiegyensúlyozott.

Tanulok tanítványomtól. Boldog emlékü tanítványom korán itt hagyott bennünket. Huszonnégy évesen kellett tőle végső búcsút vennem. Fájdalmas napok voltak ezek a család számára, de az én számomra is.

Tudtam, hogy gyógyíthatatlan beteg tanítványt tanítok, de mindketőnkben élt a remény, hogy megmenthető. Erre biztatást adtak az or-

vosi kezelések. Ezek után fáradt volt, pihennie kellett. Más napokon a legaktívabb, jó tehetségű tanítványként dolgozott. Tőle én magam is sokat tanultam. A bonyolult megoldások helyett gyakran hozott ügyes, szellemes, sokkal rövidebb megoldást feladatainkra. Boldog volt ő is, hogy segíthetett nekem. Én ezt azzal jutalmaztam, hogy az ő feladatmegoldása mellé odaírtam a nevét.

Évek óta őrzöm ezeket a kincseket, amelyek azt bizonyítják, hogy a tanítvány is taníthatja mesterét, ha annak szíve, lelke nyitott, tanítványának kiváló értelmét, különös érdemeit is befogadó.

E tanítványom testvérét is tanítottam, aki igen nehezen tudott megbékélni azzal a szomorú ténnyel, hogy a megkeseredett szülők egyetlen gyermeke maradt. Végül az evangélium adott neki is és a családnak is csendes megbékélést, mert a szívébe hullott igei mag később kikelt és megerősödött olyannyira, hogy egészséges gyümölcsöt hozott.

Ez a fiatalon meghalt tanítványom azt is megmutatta, hogy nincs annál nagyobb boldogsága egy pedagógusnak, ha tanítványaitól is tud tanulni.

Az összegyűjtött és írásban is rögzített sok-sok példa közül csupán néhányat említettem. Ezek mind azt igazolják, hogy érdemes tanítványainkban bízni és tőlünk telhető módon mindenben segíteni őket. Felmerül bennem a kérdés: vajon megettem-e mindent tanítványaim érdekében?

Az elmúlt fél évszázad sikere és kudarcok sorozata volt. Gyakran nehéz volt megtalálni a legjobb utat egy-egy tanuló zár felbontásához. Sokféle tanuló sokféle esete bizonyította, hogy nagyon alapos nevelői felkészültség és megértő szeretet kell hozzá. Tanulásokot kellett levonom, sőt nem egy esetben nevelői szeretetből pótvizsgáznom is kellett, hogy az Úrtól kapott szolgálatot teljesíteni tudjam. Igen jó volt, hogy Mesterem állandóan tanított, újabb és újabb pótvizsgákra készített fel. Csak így tudtam megbirkózni azzal a szolgálattal, amelyre vállalkoztam az Úrban, hogy azt betöltsen (Kol 4,17). A szeretet pedagógiáját követtem oktatói-nevelői munkám során. Meggyőződtem arról, hogy csak a krisztusi szeretet tud igazi nevelői áldozatokat hozni.

Köszönöm, Uram, az alázatra tanítást, a biztatásaidat és a munkámhoz tőled kapott szeretetet, amelyet továbbadhattam tanítványaimnak. Tiéd legyen a hála és dicsőség!

■ SZENCZI LÁSZLÓ

SEMPER REFORMANDA

„Aki így kezd imádkozni: »Mi Atyánk, ki a mennyekben vagy«, és ezt szíve mélyéből mondja, az elismeri, hogy van egy Atyja, aki a mennyekben van. Ő pedig egyedül és nyomorultul érzi magát a földön. Eből egy olyan gyermek szívbeli vágyódásának kell következnie, aki atyja or-

szágától távol, idegenek között, nyomorban él, és így szól: »Ó, Atyám, aki a mennyekben vagy! Én, a te szerencsétlen gyermeked pedig a földön, nyomorban, tőled távol, szükségben és megpróbáltatások, ördögök, rettentő ellenségek között és tengernyi bajban.«

Aki így könyörög, az igaz szívvel áll Isten előtt, képes imádkozni és Istent kegyelmességre indítani. Ez tehát olyan hatalmas beszéd, amelyet lehetetlen saját magunktól kimondanunk, mert ez Krisztus Lelkének munkája a mi szívünkben. Mert ha ezt magunkban keresnénk, egyetlen ember sem lenne olyan tökéletes, hogy valóban azt mondhatná, nincs földi atyja, sőt semmije sincs, a világtól teljesen elhagyatott, és Isten az ő egyedüli atyja, mert a természetünk olyan gonosz, hogy mindent csak e világon keres, és nem elég-szik meg a mennybéli Istennel.

Mégis ez a szó egyfajta bizalomra utal, amelyet egyedül Isten iránt szabad éreznünk. Mert senki más nem vezethet minket a mennybe, mint az Atya. Mint ahogy megírva találjuk: »Mert nem ment fel a mennybe senki, csak az, aki a mennyből szállt le, az Emberfia.« (Jn 3,13) Őbenne és általa kell feljutnunk.

Mindenkinek el kell mondania ezt az imát, aki megfáradt és megterhelte, és azoknak is, akik nem tudják, mit jelentenek ezek a szavak. Ezt tartom a legjobb imának, mert itt a szív többet szól, mint a száj!

► Luther Márton: Miatyánk-magyarázat (Bellák Erzsébet fordítása)

HETI ÚTRAVALÓ

„Minden gondotokat óréa vessétek, mert neki gondja van rátok.” (1Pt 5,7)

Szentháromság ünnepe után a 15. héten az Útmutató reggeli és heti igéi figyelmeztetnek: csak egy urat lehet szolgálni. Hegyi beszédekben Urunk kijelenti: „Senki sem szolgálhat két úrnak...: nem szolgálhattok Istennek és a mammonnak.” (Mt 6,24) Ne legyünk bálványimádók! „Áldott az Úr, napról napra gondoskodik rólunk szabadításunk Istene.” (Zsolt 68,20; LK) Jézus, Atyja gondviselő szeretetének tanúja e világban így tanít: „Ne aggódjatok tehát, és ne mondjátok: Mit együnk? – vagy: Mit igyunk? – vagy: Mit öltözzünk magunkra? ...a ti mennyei Atyátok pedig tudja, hogy szükségetek van minderre.” (Mt 6,31–32) „Keressétek először az Isten országát és az ő igazságát, és mind hozzáadottnak nektek ezek, alleluja!” (GyLK 731) Luther is ezt tanítja: „Gondját a keresztyén ember, szívével együtt, Isten vállára veti. Néki van hozzá jó erős válla, hogy elhordozhassa. Hiszen neked is azt ígerte, hogy minden gondodat, terhedet elhordozza.” „Vesd az Úrra terhedet, és ő gondot visel rád!” (Zsolt 55,23) Péter ezt kéri: „Alázzátok meg tehát magatokat Isten hatalmas keze alatt, hogy felmagasztaljon titeket annak idején.” És ha ő a mi Urunk, e világ fejedelmének nincs hatalma rajtunk. A minden kegyelem Istené, „a dicsőség és a hatalom örökkön-örökké”. (1Pt 5,6.11) Isten gondviselő szeretetének eszköze lehet a mai gyülekezet is. A filippiek felbuzdultak Pál támogatására: adományokkal segítettek. „Mégis jól tettétek, hogy közösséget vállaltatok velem nyomorúságomban.” E vallomása minket is erősít: „Tudok szükölködni, és tudok bővítködni is... Mindenre van erőm a Krisztusban, aki megerősít engem.” (Fil 4,12–14) Így hitelesen óv a pénzimádatól: „Valóban nagy nyereség a kegyesség megleléssel... Mert minden rossznak gyökere a pénz szerelme, amely után sóvárogva egyesek eltévelyedtek a hittől... Te pedig, Isten embere, kerüld ezeket.” (1Tim 6,6.10–11a) Pál Rómába tartó úján is hitt gondviselő Istenében, aki tudtára adta: nem vesznek el a hajótöréskor. „Egy szigetre kell kivetődnünk.” Intette társait: „...egyetek, mert az is megmenekületeseket szolgálja. Mert közületek senkinek sem esik le egyetlen hajszál sem a fejéről.” (ApCsel 27,26.34) Mária és Márta példája tanít: nekünk is csak Jézusra van szükségünk. Talán te is, hűséges olvasó, „sok mindenért aggódsz és nyugtalanokodsz, pedig kevésre van szükséged, valójában csak egyre”. (Lk 10,41–42) A mennyei kincset nem vehetik el tőlünk (lásd Mt 6,19–21). Az Úr gondot visel az ő gyermekeire, ezt a tanítványok is megtapasztalták. Jézus rá is kérdezett: „Amikor elküldtelek titeket erszény, tarisznya és saru nélkül, volt-e hiányotok valamiben?” Felelték: „Semmiben.” (Lk 22,35) Csak aki Isten szerint gazdag, s akinek Jézus a megváltó Ura, lehet boldog igazán. „Boldogok vagytok, amikor gyűlölnétek titeket az emberek... az Emberfiáért. Örüljétek azon a napon, és ujjongjatok! Íme, nagy a ti jutalmatok a mennyben...” (Lk 6,22–23) Vallod-e: „Jézus, boldogságom, / Te vagy örömöm. / Megváltóm, jó pásztorom...” (EÉ 357,1)

■ GARAI ANDRÁS

HIRDETÉS

Háromszáz éves az irsai evangélikus templom

„Adjatok hálát neki, áldjátok nevét! Mert jó az Úr, örökké tart szeretete és hűsége nemzedékről nemzedékre.” (Zsolt 100,4–5)

Istennek hálát adva tudatjuk, hogy szeptember 15-én, vasárnap 15 óra-kor az irsai evangélikus templomban ünnepi istentiszteleten emlékezünk meg gyülekezetünk fennállásának háromszázadik évfordulójáról, mely alkalmon dr. Fabiny Tamás, az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke végzi az igehirdetés szolgálatát.

Szeretettel várjuk Önt és kedves családját erre az ünnepre és az utána következő szeretetvendégségre.

MINDENNAPOK HITE...

Elburjánzó szegénység?

► Tulajdonképpen a kép világos: talán sehol annyit nem olvashatunk a szegényekről, szegénységről és kíséreléseikről, mint a Szentírásban. Több mint háromezer versében van szó szegénységről és szegényekről. S a legtöbb esetben figyelmeztetést kapunk, hogy ennek nem lenne szabad így lennie, ezért segítünk a szegényeket. Sőt még ilyen határozott kijelentés is van köztük, mint 5Móz 15,4-ben: „De nem is lesz közötted szegény, mert igen megáld téged az Úr...” (Károli-fordítás) Mint ahogy a Szentírás valóságérzékéről tanúskodnak Jézus szavai is: „Mert a szegények mindig veletek lesznek...” (Mt 26,11) Ez pedig olyan mondás, amely visszhangként értendő egy másik isteni kijelentésre: „Mert a szegény nem fogy el a földről...” (5Móz 15,11)

Sok évvel ezelőtt egy nemzetközi konferencián elhatározták, hogy a világ szegényeinek számát 2015-re a felére csökkentik. Az idő túl rövid volt ahhoz, hogy ebből valóság lehessen. Mert a kérdéses döntés óta a világ szegényeinek a száma nemhogy megfelelő volt, inkább megkétszereződött. Az Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) kimutatása szerint időközben már nemcsak egyesek, hanem egész nemzetek, népek kerültek a „világ szegényeinek” listájára.

A gazdag Németország nemrég megjelentetett „szegénységi jelentése” a nincstelenség rohamos terjedéséről tájékoztat. Sőt: szégyenszemre turisztikai ajánlatok közé került a gazdag nagyvárosok „szegény” helyeinek mutogatása... A még gazdagabb Egyesült Államokban pedig a gazdasági válságot a máról holnapra koldusszegénységbe taszítottak teljes vagyonvesztése okozza, akiket spekulánsok kergettek bele egy tetszetősnek látszó házvételi csapdába.

Hát bizony – úgy tűnik –, a szegény tényleg nem fogy el a földről. Maradjunk ennél a nyomasztó megállapításnál, vagy nézzünk farkasszemet vele? Netán tehetünk is ellene valamit? Mindenesetre legalább gondolkodjunk el róla!

Bármiféle lázas akcionizmusba lendülésünk előtt mindenképp azon gondolkozhatunk el, hogy tulajdonképpen ki is a szegény, és ki számít gazdagnak. E nehéz kérdés elől igyekezett kitérni a *Példabeszédek könyvének* bölcse, aki így kérte Istent: „Se szegénységet, se gazdagságot ne adj nekem!” (Péld 30,8) Mert mind a kettő fenyegeti életünk sikerességét. A gazdagsággal járó önelégültség és jóllakottság hamar tesz elbizakodottá. Ez pedig gyorsan torkollhat meg a gondviselő Isten tagadásába is: „Kicsoda az Úr?” (Péld 30,9) Ezt a kérdést ma talán így lehetne aktualizálni: „Kell még nekünk egyáltalán valaki, hogy gondoskodjék rólunk?” Hiszen megvan mindenünk, „mi szem-szájnak ingere”, és éljük világunkat. Nem ismerős számunkra ez az életszemlélet?

Az ellenpróba az lehetne, ha megkérdezném: hányan keltünk fel ma az asztaltól anélkül, hogy legalább ezt az imádságtöredéket elrebegettük volna: „Aki ételt, italt adott, annak neve legyen áldott...” Ugye, amikor jóllakunk, egyszerűen gazdagnak érezzük magunkat, s mindent elfelejtünk. Még a kapottak megköszönését is.

Igen sokszor hívtak meg életemben keresztes, esketés, temetés utáni vendégségbe, étkezésre. Láthatóan legtöbbször már azzal is megleptem sok vendéglátómat, hogy étkezés előtt asztali áldást mondtam. De a legtrikább esetben sikerült közösen meg is köszönni a kapott jókat.

Távolról sem akarom ezzel azt mondani, hogy egy köszönő imádság elmaradása már egyenlő lenne az Isten segítségének tagadásával. De amikor megelégedünk arról, amit a zoltáros így akart a szívébe véteni: „Áldjad, lelkem, az Urat, és ne feledd el, mennyi jót tett veled... Betölti javaival életedet...” (Zsolt 103,2,5) – akkor nem tettük-e fölöslegessé a gyakorlatban a jóllakásunk és az Isten segítségével közösi kapcsolatot? Mire való lenne még ő, ha mi saját magunkat láttuk el? Aminek még az is az előnye, hogy nem kell érte senkinek köszönetet mondanunk.

Hát nem kétes „gazdagság” ez? Hiszen ezt egy akármilyen váratlan esemény alaposan megzavarhatja. Hogy mondta Jézus egyik ismert példázatában? „...még az éjjel elkéri

tőled a lelkedet... Így jár az, aki magának gyűjt, és nem Isten szerint gazdag.” (Lk 12,19–20) Mert csak magára épít, pedig tudnia kellene, hogy egyik pillanatról a másikra válhat a szegény gazdaggá!

Ahhoz tehát nem férhet semmi kétség, hogy a Szentírás egyértelműen a szegények mellett foglal állást. És állapotukat egyáltalán nem tekinti „normálisnak”. Ez nem is lehet másképp, hiszen az az Isten, aki végtelen gazdagon ajándékozta meg az embert, hogyan is ismerhetné el normálisnak a szegénység állapotát.

Valahol másutt kell tehát a szegénység okát keresnünk, mert nem vezethető vissza Isten vélt szűkmarúságára. Az ok nyilván bennünk, embereinkben keresendő. Erre mutat rá Lukács evangélista, aki számtalan

helyen teszi szóvá a szegénységet mint rendellenességet, és elmarasztalja a gazdagokat. Ő idézi Jézus legkeményebb szavainak egyikét: „De jaj nektek, gazdagok, mert megkaptátok vigasztalásokat (ti ebben az életben)! Jaj nektek, akik most jóllaktatok, mert éhezni fogtok!” (Lk 6,24–25)

Ugyancsak erről árulkodik társadalmainkban a bőséges anyagi javak igazságtalan elosztása. Amit még csak tetéz az emberi szívek könyörtelensége és segíteni nem akarása. Lukács jegyezte fel azt is, hogy amikor Keresztelő János rájlesztett elbizakodott kortársaira az ítélet hirdetésével, a kétségbeesettek számára menekülési lehetőségként nagyon konkrét javaslatokkal állt elő: „Akinek két ruhája van, adjon annak, akinek nincs...” A vámszedőknek azt mondta: „Semmivel se hajtsatok be többet, mint amennyi meg van szabva.” A katonáknak: „Senkit ne bántalmazzatok, meg ne zsaroljatok, és elégedjétek meg a zsoldotokkal.” (Lk 3,11.12.14)

János nem azt javasolja, hogy gyorsan hívjanak össze értekezletet, világméretű konferenciákat a szegénységet enyhítendő javaslatok meghozatalára. Ő az emberek szívére és lelkiismeretére apellál: egyetlen hallgatója se bújjon valami kollektív

azt mondják, hogy a „szociális piacgazdaság” az öskereszténység találmánya – amennyiben mind a két szót egyformán komolyan vesszük.

Ellenben a megkönyörülni nem tudó, kemény szívekről fest torz képet Jakab apostol: „Ha egy férfi vagy nőtestvérünknek nincs ruhája, és nincs meg a mindennapi kenyere, valaki pedig ezt mondja közületek: Menjetek el békességgel, melegedjétek meg, és lakjatok jól, de nem adjátok meg nekik, amire a testnek szüksége van, mit használ az?” (Jak 2,15–16) Hát nem ez lenne a keresztény ember karikatúrája?

Befejezésül hadd válaszoljak egy lehetséges ellenvetésre: tudom, hogy az ENSZ szegénységmegszüntető programját az egyes emberi szív megtérésével még nem lehet megoldani. Egy ilyen elvárás utópia lenne. Mivel azonban gyorsan elbújunk a kollektív elvárások mögé, fennáll annak a veszélye, hogy tétlenül várjuk egy rajtunk kívüli instanciától a szegénység kérdésének megoldását.

A kereszténység üzenete nem az ENSZ magna chartája kíván lenni. Hanem az én szívemet, lelkiismeretemet célozza meg. A keresztény misszió mindenkor törekvése volt az is, hogy az önzéstől és fősvénységtől felszaba-

Lukács is tette, aki így közölte ezt a jézusi mondást: „Boldogok vagytok, szegények...” (Lk 6,20) Mások egy Ézsaiásnál található ígére utalnak, amely szerint Isten az alázatosokhoz áll közel (Ézs 57,15), s ők lennének a lelki szegények.

Úgy vélem azonban, hogy a megfejtéshez Pál apostoltól kérhetünk segítséget. Ő is beszél egy helyen szegénységről és gazdagságról, mégpedig Jézus Krisztussal kapcsolatban. Ezt írta Korinthusba: „Mert ismeritek a mi Urunk, Jézus Krisztus kegyelmét; hogy gazdag létére szegénnyé lett érettek, hogy ti az ő szegénysége által meggazdagodjatok.” (2Kor 8,9)

Mit jelenthet ez a hitvallásszerűen hangzó mondat? Mindenekelőtt azt, hogy azzal, hogy Jézus Krisztus emberré lett, odahagyta az Istennel való közössége gazdagságát (Fil 2,6–7). Márpedig ezt érettünk tette. Az így önként vállalt szegénységre valószínűleg akkor döbbsen rá a maga mélységében, amikor a kereszten függve fel is panasolta Istennek: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?” (Mt 27,46)

Jézus gazdag életének elvesztése mégsem volt hiábavaló: benne tanítványai felismerték az isteni gazdagságot, Isten megváltást és szabadságot jelentő kegyelmét. Miközben tehát ő üldözött, megfeszített „szegény” lett, mi megköszönhetjük neki, hogy az általa leadott, felcserélt „gazdagságot” Isten a mi javunkra írta. Aki ezt hállával fogadja, az érezze és tudja magát bár szegénynek – Isten szemében ő a „lelki” szegény marad. Mert részesült Ura áldozatában.

Sőt – gondolom – még egy másik megközelítés is lehetséges. Ismeretes, hogy Jézusnak zsidó kortársai, akik benne felismerték a megígért Megváltót, előszeretettel nevezték magukat „szegényeknek” (héberül: *ebionim*). Úgy érezték, hogy zsidó vallássosságuk, a törvény aprólékos szabályai szerint korlátozt az életük, mégis ez valahogy nagy hiányérzetet támasztott bennük. Vallották, hogy az Isten törvénye szent, de végső soron ők inkább csak nyögnek a súlya és uralma alatt. Alapjában véve szegények voltak. Jézustól azonban megkapták az Isten határtalan szeretetéről szóló evangéliumot. Ebben a tudatban és hitben tudták magukat valójában Isten szegényeinek. S amikor ez a *Hegyi beszédben* még boldogoknak is jelentette ki őket, határtalan lehetett az örömük.

Valószínűleg ebben a szemléletben és hitben osztozott velük a reformátor is, amikor élete utolsó perceiben ezt írta egy darab papírra: „Koldusok vagyunk, ez az igazság.” Hihetetlenül gazdag élet zárult le szemei lehunyásával, de ő Istennel megbékélve látta és fogadta el az ő Isten akarta nagy szegénységét. Koldusszegények vagyunk Isten előtt, bármire is vittük az életben. De ha rábízunk magunkat Isten gazdaggá tevő kezére, ő „boldognak” jelent ki és tart bennünket, mert befogadott nagy családjába. Ott részesülünk az ő teljes gazdagságában.

Tudjuk, ezzel nem oldottuk meg a világ sok száz milliárdnyi éhező, szenvedő, menekülő nyomorultjának a fizikai gondjait. De hozzájárulhatunk ebbéli személyes feladatunk, a segítség komolyan – és komolyabban – vételéhez. Mert bőven osztogathatunk az Isten nekünk juttatott gazdagságából. Amen.

■ GÉMES ISTVÁN

Bazalt orgonasípok a Szent György-hegyen

Gyakorta hangoztatott turisztikai reklámszlogen, hogy a Balatonon a nyári szezonon kívül is van élet. Sokan ezt rögtön cáfolják, de az olyan helyszínek, mint a Balaton-felvidék, a Szent György-hegy, meggyőznek a mondás igazságtartalmáról. Nemcsak a nyári strandolások közepette, mondjuk a kánikulát megelőző reggeli időszakban, hanem tavasszal vagy egy kellemes őszi napon egyaránt csodálatos látványosság a Balaton-felvidék.

A szőlőlugasok sora a Szent György-hegyet még látványosabbá teszi. Félig a földbe vájt préházak és préházból kreált nyaralók mellett vezet az út Raposka felől az összességében 415 méteres magaslatra. Egy rövid szakaszon a kéktúra útvonalát és a helyi tanösvényt egyaránt „koptatjuk”. Úgynevezett tanúhegyen járunk, egy inaktív rétegvulkánon, mely három-négy millió esztendővel ezelőtti tűzhányó-tevékenység nyomát őrzi – féltucatnyi szomszédos társával, a Badacsonnyal, a Csobáncsal, a Gulácsal egyetemben.

A Szent György-hegy különös szépségét egy-két méter vastag, helyenként harminc méter magas bazaltoszlopai adják. Furcsa megjelenési formájuk miatt orgonasípoknak is nevezik őket. A kiömlő látáv hűlése során repedések járták át, ez a pusztulás – aprózódás és mállás – a laikusok számára is egyértelmű. Az

időjárás viszonyok okozta erózió, a bazaltképződmények formálódása ma is tart.

A bizarr táj túlmutat a földi perspektíván. Az úrszondás felvételeken a Marson hasonló képződményeket láthatunk. Ezek anyaga ugyancsak

A SZERZŐ FELVÉTELE

bazalt, de amíg földi túránkon könnyűszerrel gyarapíthatjuk köztgyűjteményünket, addig a marsi anyag csak „csillagászati” áru Mars-meteoritokkal jutott el eddig hozzánk.

Az odaút is egyszerűbb, mint a távlatos vörös bolygó odisszeiabonyolultsága, úgyhogy bátran kerekedjünk fel, ha a Balaton környékén járunk, és előben csodáljuk meg a bazaltorgonák „sípjait”.

■ REZSABEK NÁNDOR

„Először ember – úgy keresztény”

► Kétszázharminc éve született a dán lelkész-költő, a világszerte elterjedt népfőiskolai mozgalom atyja, *Nikolaj Frederik Severin Grundtvig* (1783. szeptember 8. – 1872. szeptember 2.). Ő volt a legtermékenyebb dán író. Prózái művein kívül ezeröttszáz vallásos és hazafias éneke közül sokat még ma is idéznek, énekelnek, nem csupán az istentiszteleteken, de társadalmi vagy családi események alkalmával is.

A dán evangélikus énekeskönyvben Grundtvignak csaknem kétszáz éneke található. Magyarul egyet ismerünk: *Áll az Úristen temploma...* (EÉ 288). Ez az ének mutatja vallásos gondolatainak három fő elemét: keresztiség, úrvacsora és a gyülekezetben elhangzó élőbeszéd, a Krisztusról szóló biznyságtétel.

Mint lelkész kétségbeesetten látta a racionalizmus és a romantika térhódítását az egyházban. Az egyre erősödő bibliakritika is megingatta az emberek hitét. Melyik magyarázat, melyik szövegértelmezés a helyes? Hol van az a biztos talaj, amelyre az ember hitét alapozhatja?

Grundtvigot főképpen az nyugtalanította, hogy a tanulatlan emberek hogyan juthatnak az üdvözítő hitre ebben a bizonytalanságban. Vívódásai közben egyszerre megvilágosodott előtte, hogy mi az, ami felette áll a teológusok elméleteinek, sőt ami előbb volt, mint az írott ige. Ez nem más, mint a hívők gyülekezetében kezdettől fogva elhangzó *hitvallás*, a feltámadott Úrról szóló biznyságtétel.

A hitet nem lehet a betűkre építeni. Ez a felismerés lett az alapja Grundtvig későbbi munkásságának az egyházban és a népnevelés területén is. Megvetette a „latin” iskolát – ahogy ő nevezte –, amely a betűre, a tárgyi ismeretekre alapozott tudást tekintette a legfontosabbnak. Az iskola feladata a nevelés, a felvi-

lágosítás, az életre tanítás. Ehhez talált segítséget a lelkész-költő az északi mitológiában, mely a dán népdősi gyökereihez nyúl vissza, és amelyből ma is táplálkozik a dán szellemi-

ség. Innen ered egyik gyakran vitatott kijelentése: „Először ember – úgy keresztény.”

Mi általában fordítva gondoljuk: az igaz emberség alapja a keresztény hit. Grundtvig viszont azt mondja: Ábrahám igaz ember volt Isten előtt, de nem volt keresztény. Ugyanígy Nőé, Dávid és sokan mások az *Ószövetségben* Isten iránti hűségükről tettek biznyságot, de nem voltak keresztények, mégis Krisztushoz vezették a zsidó népet.

Hasonló módon a keresztény hit alapja ma is az általános emberi élet viszonyainak, feltételeinek ismerete. Az lesz igaz hívő keresztény, aki saját nemzeti közösségében a szellemi és nyelvi összetartozásban tud élni.

A hitet anyanyelven kapjuk. Grundtvig egyik versében így ír: „Akinak haza és nemzet üres szavak, annak az Isten országáról szóló igehirdetés is értelmetlennek fog tűnni.”

Grundtvignak köszönhető, hogy a dán nép a 19. században Európa legfelvilágosultabb népei közé tartozott.

A paraszt fiatalok télen, amikor nem volt olyan sok munka, népfőiskolában töltötték néhány hetet, ahol irodalommal, történelemmel és a Bibliával ismerkedtek. Az 1868-as, Németországgal vívott vesztes háború után fogalmazódott meg a jelszó: „Amit kifelé elvesztettünk, azt befelé fogjuk megnyerni.”

Grundtvig azonban elsősorban lelkész volt. Sokszor került ellentétbe a hivatalos egyházi felfogással. A népegyházat polgári egyesületnek tartotta. Hevesen tiltakozott, amikor baptista gyerekeket királyi rendeletre erőszakkal akartak megkeresztelni, vagy amikor betiltották a házaknál tartott pietista ébredési összejöveteleket. A szellem területén a szabadságnak kell érvényesülnie. Ennek ellenére nem értett egyet a pietistákkal, akik a bűnöket ostromozták, és megtérést sürgettek.

„Kényszeríteni csak a pokolba lehet – a mennyek országába hívni kell!” A grundtvigiánus vallásosság jellemzője az öröm és hálaadás, az a felismerés, hogy a hit alapja nem a betű, hanem a vasárnapi istentiszteleten elhangzó biznyságtétel az úrvacsorában jelen lévő feltámadott Úrról, aki győzedelmeskedett bűn és halál felett.

■ SZILAS ATTILA

Istentiszteleti rend • 2013. szeptember 8.

Szentháromság ünnepe után 15. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Gal 5,25–6,10; 1Móz 2,4–9.15. Textus: Mt 19,16–26. Énekek: 372/341., 331.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Balicza Iván; **Fébé, II., Húvösvölgyi út 193.** de. 9.; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Sztojanovics András; du. 5. (tanévnitő) Fodor Viktor; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. dr. Agod Anett; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyér, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; de. 11. (úrv.) Cselovszky Ferenc; du. 6. (asztali beszélgetések) dr. Hafenschér Károly; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol, úrv.) dr. Bácskai Károly; de. 11. (úrv.) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Románé Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, kétnyelvű családi) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Románé Bolba Márta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás, liturgus: Muntag Lőrinc; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Erdélyi Csaba; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpád; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; du. 6. (vespera) Gáncs Tamás; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Gáncs Tamás; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Szilvia; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (templomszentelési hálaadás) Gáncs Péter; **Zuglói, XIV., Lócsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Kovácsné Sterczler Rita; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicván Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Fekete Gy. Viktor; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Darvas Anikó; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Darvas Anikó; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kosuth tér 3.** de. 10. dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Éva; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (családi) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Máttyás; **Budafoke, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hokker Zsolt; du. 5. (gyermek-istentisztelet) Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (tanévnitő) dr. Lacknerné Puskás Sára; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár (ref. templom)** du. 2.; **Mátraszentimre-Bagolyirtás, Jókai u. 7–9., Fébé Názáret-temploma** de. fél 12. Madocsai Miklós. *Összeállította: BALLA MÁRIA*

HIRDETÉS

Olvassa az Evangelikus Élet digitális változatát!

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok, velem vannak a lapjaim.

WWW.DIGITALSTAND.HU

Alapítsunk államot!

A mai számítógépes játékok egy részével pontosan ugyanaz a baj, mint amit a legújabb hollywoodi sikerfilmekről mondanak: túl sokat számít a látvány – gyakran a történetmesélés rovására. A szemet kápráztató digitális trükkök éppen olyanok, mint amikor egy körökre osztott stratégiai játékban tökéletesen megrajzolt, háromdimenziós lényekkel harcolhatunk, miközben a játék lényegi része egy hagyományos, bábukkal játszott társasjátéknak felel meg. Az igazi játékelményhez legtöbbször a sematikus rajzok is nagyon megfelelnek, mint a két nagy klasszikus hódítójáték: az 1994-ben megjelent *Colonization* és az 1991-es *Civilization* mutatja.

Ennek a két játéknak több közös pontja is van. Mindkettő a neves játékkészítő, *Sid Meier* fejlesztői műhelyéből került ki. Mindkettőt DOS-hoz fejlesztették, így a Windows előtti operációs rendszerhez készült programok futtatásához szükség van egy *Dosbox* nevű programra is, amely „visszarepíti” modern számítógép-pünktet húsz évvel az időben. Ezenkívül mindkét játék annyira közkedvelt, hogy az elmúlt két évtized dacára nemcsak a mai napig játszanak velük, de a hivatalos továbbfejlesztéseken kívül ingyenes és nyílt forráskódú változatok is jelentek meg belőlük (a neten a *Freecol* és a *Freeciv* szavakra keresve tudhatunk meg rólu-
k többet). És persze mindkettőről elmondható, hogy a vallás is szerepet játszik bennük.

A *Colonization* 1492-ben kezdődik, amikor kis hajónkkal és két em-

berünkkel megérkezünk az Újvilág partjához. A játék célja, hogy pár száz év alatt egy olyan államot hozunk létre, amely képes kikiáltani a függetlenségét és megvívni a szabadságharcát. A recept viszonylag egyszerű: városokat kell alapítani, amelyekben a telepések különböző termékeket állítanak elő, ezeket eladva juthatunk pénzhez.

A játék igazi élvezetét az adja, ahogyan a lehetőségeket kombinálhatjuk egymással: a telepeseink keze alól kikerülő gyártmányokat ugyanis nemcsak Európába szállíthatjuk, hanem kereskedhetünk a többi nagyhatalom gyarmatával, illetve az indiánokkal is alkudozhatunk. Eközben a termelést egyre nagyobb üzemek építésével, illetve a munkaerő kitanításával, illetve Európából történő átszállításával növelhetjük.

A vallás igen érdekes szerepet kapott a játékban: időről időre olyan kivándorlók jelentkeznek az anyaország kikötőjében, akik a gyarmatokon lévő vallási türelemre áhítoznak. Ez a fajta vallásszabadság úgy fejleszhető, ha a városainkban templomokat építünk, amelyek a bennük dolgozó papok által kereszteteket fognak „termelni”. Ezekből a keresztből kell meghatározott mennyiséget összegyűjteni egy újabb kivándorlóért.

Küldhetünk misszionáriusokat is az indián falvakba. Az ő ténykedésük hatására az indiánok kevésbé lesznek ellenségesek velünk, és néha közülük is csatlakozik egy-egy megtért a városaink lakosságához. Birodalmunkhoz kitartó munkával több alapító

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

atyá támogatását is megnyerhetjük, az ő jelenlétük mindig valami különleges előnyt jelent a továbbiakban. A játék ily módon állít emléket számos politikusnak és hadvezérnek: *Jean de Brébeuf*, *William Brewster*, *Bartolomé de las Casas*, *William Penn* és *Juan Ginés de Sepúlveda* személyében korabeli vallási vezetők, misszionáriusokra, az indiánok erőszakos megterítése ellen felszólaló egyházi személyekre is emlékezik.

A *Civilization* egy léptékel nagyobb játék: a legelső ókori település felépítésétől az első űrhajó megépítéséig tart, miközben a teljes civilizáció megteremtése a mi feladatunk. Nemcsak a gazdaságot és a hadsereget kell fejleszteni, de a tudományok megalkotása is a mi feladatunk. A kerék feltalálása az első lépések egyike, de hosszú idő, amíg a ceremóniális temetéstől kezdve a miszticizmuson át eljutunk a filozófiáig, majd az egyetemekig. Városainkra pedig kevés dolog van olyan jótékony hatással, mint egy katedrális építése, ugyanis ez fokozza leginkább a lakók boldogságát, de ez csak a figyelembe veendő szempontok egyike.

Legyen szó akár a régi klasszikusokról, akár az új változatokról (ez utóbbiak felületét magyarították is), érdemes kipróbálni, miképpen boldogulnánk egy saját állam megalapításával. Talán jobb leszünk, mint nagy eleink.

■ N. B.

EVÉL&LEVÉL

Tisztelt Szerkesztőség!

Az *EvÉlet* 2013. augusztus 11-i számában, a 4. oldalon a *Nyikita* néven jegyzett cikkben – dr. Korányi András *Szent Erzsébet*ről szóló előadásából idézve – a szerző azt írta, hogy Erzsébet apja tiltotta Erzsébet jótékonykodását, és vele találkozáskor váltak a szegényeknek szánt kenyerek rózsákká.

Az általam eddig olvasott és tudott legendárium szerint azonban nem az apjával, hanem a sógorával, *Henrikkel* való találkozáskor esett meg mindez.

Úgy gondolom, hogy az általunk, evangélikusok által is nagyra tartott és tisztelt Szent Erzsébet életéből idézett mondatokat csak az eddigieknek megfelelően szabad idézni, ha valaki nem emlékszik az elhangzottakra, nézzen utána.

Isten áldja Mindannyiukat!

HEGEDÜS LÁSZLÓ (*Szombathely*)

Tisztelt Hegedüs László!

Az *Árpád-házi Erzsébet*ről szóló előadás ismertetésében az *Evangélikus Élet* tudósítója a lényegre tekintve helyesen hivatkozott rám, amikor a legendák világára vonatkozó megjegyzésemet idézte fel.

Az egyetemes európai kultúrában széles körben számon tartott „rózsacsoda” kutatásával nagyon sokan foglalkoztak egészen a legutóbbi időig. Ennek nyomán kiderült, hogy magát a legendát nem csupán a magyar – vagy türingiai – Szent Erzsébethez kapcsolták, hanem több azonos nevű szenthez is egészen távoli tájakig, például Spanyolországig. Miután sikerült tisztázni, hogy ez a motívum Árpád-házi Erzsébetről származott át más Erzsébetekre, annak is igyekeztek utánajárni, hogy mely körben is születhetett meg eredetileg: német vagy magyar kontextusban. A német változatok a türingiai *Ludowinger* családjának valamely tagjához kötik az esetet, ezzel szemben létezik a magyar változat, amely még a Magyarországon töltött kisgyerekkorral hozza összefüggésbe. A legújabb kutatások eredményei szerint a rózsacsoda a magyar változattól terjedt tovább, tehát mondhatjuk úgy is, hogy a magyar változatnak indokolt elsőbbséget adnunk, legalábbis ha a keletkezési időt vesszük figyelembe.

Örülök, hogy felkapta fejét a cikk olvasása közben, s kívánom, hogy továbbra is hozzon sok örömet a történelemben való búvárkodás, kutakodás!

■ KORÁNYI ANDRÁS

HIRDETÉS

Nagytarcsai meghívó

A nagytarcsai evangélikus gyülekezet minden érdeklődőt szeretettel vár a szeptember 14-én tartandó *Templomok éjszakája* programjaira és a másnap 16 órakor kezdődő családi istentiszteletre, amelyen fellép a *Lumen Christi* gospelkórus a rákospalotai Jézus Szíve Plébániáról. Vezényel: *Gergő Lajos*.

Tanulás egy életen át...

avagy két hét továbbképzés Anglia legnaposabb részén

► A legnagyobb kihívás, amellyel minden nyelvet tanuló szembesül, az, hogy az idegen nyelven megszólaljon, és hogy képességeihez mérten választékosan fejezze ki magát. A középiskolás korosztályban – más korcsoportokhoz képest – e tekintetben gyakran nagyobb a félsz, hiszen a társaknak való megfelelés vágya inkább a hallgatásra sarkall, és ez sok esetben erősebb, mint az a szándék, hogy magabiztosan fejtsek ki véleményüket egy témával kapcsolatban az adott idegen nyelven. Hét év tanítási gyakorlattal a hátam mögött – negyedik éve a *Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium* és *Kollégium nyelvtanáráként* – még ma is nagy kihívás és nehéz feladat a kevésbé bátor és csekély magabiztossággal rendelkező diákok szóra bírása.

A Tempus Közalapítvány által meghirdetett *Comenius* pályázatra 2013 januárjában jelentkeztem. A továbbképzések pedagógusoknak szólnak, akik szívesen vesznek részt más európai országokból érkező motivált kollégáikkal egy olyan kurzuson, ahol tapasztalataikat és ötleteiket megoszthatják egymással.

Az általam választott továbbképzés az Egyesült Királyság Devon megyéjének Exeter városában folyt. A kurzus kifejezetten a beszédképesség

fejlesztésére koncentrált: mi módon tehetjük óráinkat még mozgalmasabbá, érdekesebbé, és hogyan bírhatjuk rá diákjainkat, hogy gátlásaikat leküzdve, esetleges hiányosságaik ellenére is szívesen vállaljanak aktív részvételt a nyelvórákon.

Az International Project Centreben (*IPC, képiünkön balra*) *Sophie* – rendkívül lelkes anyanyelvi tanárunk – a reggeleket „eavesdroppingokkal” indította, melyek keretében az általunk „kihallott, kifülett” mindennapos kifejezéseket, hétköznapi szófordulatokat beszéltek át, sajátítottuk el. A képzés – amellett, hogy módszertanilag rengeteget adott – saját nyelvi készségeink fejlesztésére is lehetőséget biztosított.

Az alapos felkészülést tükröző és jól megkomponált tanórák a legkülönbözőbb témákat érintették, ezeket a legkülönbözőbb módszerekkel közelítettük meg. A rappelés, versírás, az elmaradhatatlan angol humor és a légyecsapókkal vívott küzdelmeink sosem fulladtak kudarcba, és garantáltan mosolyogva fejezte be mindenki a na-

pot – természetesen nem a megkönnyebbülés jeleként. Az órák közti szünetek lehetőséget adtak arra is, hogy más országokból érkezett kollégákkal vitassuk meg az oktatási rendszer, a tanítási módszerek hasonlóságait és különbségeit.

A második hét egy-egy napján a részt vevő tanárok is „vizsgáztak”. Egy adott témát egy kollégával közösen feldolgozva bemutathattuk, hogy milyen módszerekkel közelítjük meg, tesszük diákjaink számára emészthetőbbé. Kezdetben az „akasztják a hóhért” hangulat uralkodott a teremben, hiszen tanárokat tanítani valóban nagy kihívás. Végül azonban mindenkinek sikerült a feladatot – újabb és újabb, változatosnál változatosabb módszereket bemutatva – abszolválni, így mindennapi tanítási gyakorlatunkba beépíthető, a tanórákon hasznosítha-

Látogatás Bath római fürdőjében

tó ötletekkel gazdagodhattunk, melyeket szeptembertől saját csoportjainkban tesztelhetünk.

Exeter, a „Rakpart”

A tizenkét országból érkezett közel nyolcvan tanárnak – akik többségében a *Comenius* pályázatnak köszönhetően vettek részt az IPC tanfolyamain – nem maradt ideje unatkozni, ugyanis a továbbképző intézet a legkülönbözőbb szabadidős programokat kínálta, hogy az angol kultúrából is szemezgethesünk. Lehetőségünk nyílt az Atlanti-óceán partjára való kirándulásra, látogatásra a tavalyi év során az „Év múzeuma” kitüntetést nyert Royal Albert Múzeumban, a tradicionális *ceilidh* tánca, sőt a bátrabak, akik az időjárás viszonyosságait jól viselték, még egy kenu túrán is részt vehettek. A szabadidőnkben ellátogattunk még Bathba, Anglia fürdővárosába, valamint Sidmouthba, a hangulatos, gyönyörű városkába a tengerparton.

Egy tündéri angol házaspárnál laktam spanyol lakótársammal, *Estherrel*. Szívüket-lelküket kivetették, hogy jól érezzük magunkat mintha családtagok lennénk. A szombati barbecue-parti a barátaikkal – ahová mi hívhattunk vendégeket – vagy az utolsó esti fish-and-chips a közeli tengerparton olyan élmények, amelyek miatt érdemes az embernek Angliát a szívébe zárnia.

Végül úgy gondolom, hogy minden kollégám, akivel a kurzuson megismerkedtem, gazdagabbá tette az életemet, hiszen barátságok kötéseire is remek alkalom volt ez a két hét. Minden kollégámnak ajánlom ezt a nyelvterületen való továbbképzést, tudásfrissítést – nem csak hétvént!

■ FRIEDSZÁM EDIT

TÉMA: KRITIKUS ÉS KRITIKÁTLAN SZOLIDARITÁS A MAGYAR MÉDIÁBAN MEGHÍVÓ MÉDIAMŰHELYRE Protestáns médiaműhely – Mátraháza, szeptember 20–22.

Aktív médiamunkásokat, továbbá a média belső, szakmai kérdéseiről érdeklődőket vár őszi konferenciájára a Protestáns Újságírók Szövetsége (Prúsz). A szeptember 20–22. között tartandó médiaműhely alapkérdése az, hogy az egyre felszínesebb és igénytelenebb tömegmédia korában miként lehet komoly, hiteles, minőségi munkát végezni akár az írott, akár az elektronikus sajtóban. Ezen a területen egyáltalán lehetséges-e ma Magyarországon politikai vagy/és gazdasági érdekektől, elvárásoktól függetlenül tevékenykedni, saját szakmai, erkölcsi, világnézeti elveket érvényesíteni? Másfelől: hogyan lehet kölcsönösen előnyös, gyümölcsöző partneri viszonyt kialakítani és fenntartani a média és a politika, illetve az üzleti élet szereplői között?

A mátraházi konferencián ezeket a kérdéseket készülünk több aspektusból megvilágítani tapasztalt kollégák és közéleti szereplők közreműködésével. Vendégeinkre tehát – hagyományainkhoz híven – nem csupán előadóként, hanem beszélgetőtársként is számítunk.

Akik már elfogadták meghívásunkat:

Balázs Géza nyelvész, tanszékvezető egyetemi tanár • Pröhle Gergely külügyi helyettes államtitkár, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője • Szabó István református lelkész, a Dunamelléki Református Egyházkerület püspöke • Zsolt Péter médiászociológus, a Múltanyosság Politikaelemző Központ kutatási igazgatója. A részletes program a Prúsz honlapján olvasható (prusz.hu).

» **A protestáns médiaműhely helyszíne:** Ráday Konferencia-központ (Mátraháza, Üdültelep 1.).

Időpontja: 2013. szeptember 20–22.

Részvételi díj (péntek vacsorától vasárnap ebédig): 9500 Ft, Prúsz-tagoknak: 7500 Ft.

Elhelyezés háromgyás szobákban, a jelentkezés sorrendjében. **Jelentkezni szeptember 15-ig** a prusz@lutheran.hu e-mail címen vagy a 20/824-9657-es mobilszámon lehet.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból szeptember 8-ától szeptember 15-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
8.00 / Civil Rádió (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora 8.30 / Régió Rádió 1485 <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora 9.30 / Rádió 17 (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (www.radio17.hu) 9.45 / M1 <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i> 12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangszó a surdi evangélikus templomból</i> 21.12 / Bartók rádió <i>Budapesti Bach-hét 2013</i> A Lutheránia énekkar kantátaestje a Deák téri evangélikus templomban	7.35 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i> 8.35 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> 13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i> Az evangélikus egyház féléórása 14.05 / Kossuth rádió <i>Arcvonalok</i> Fekete Károly, a Debreceni Református Kollégium rektora 17.00 / Pax Tv <i>Reformáció: fejlődésre és változásra készen</i> Ébredés és reformáció 19.55 / Duna World <i>Pepita kabát</i> <i>(magyar játékfilm, 1940)</i> 21.05 / Duna Tv <i>Másik Magyarország – Törédek egy falu hétköznapjaiból</i> <i>(magyar dokumentumfilm)</i>	9.25 / Duna World <i>Magyar történelmi arcképcsarnok</i> <i>(magyar ismeretterjesztő sorozat)</i> Wekerle Sándor 14.45 / M1 <i>Kálloy Molnár Péter-koncert</i> Pesti álom 19.55 / Duna World <i>Elfeledett magyar irodalom</i> Apáczai Csere János 21.04 / Kossuth rádió <i>Rádiószínház</i> Jókai Mór emlékezése a hajdani Nemzeti Színházról 23.00 / M2 <i>European Border Breakers díjátadó 2013</i> <i>(holland koncertfilm)</i> 0.20 / Duna Tv <i>Vers</i> Radnóti Miklós: Nem tudhatom	10.00 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Rahmanyinov: Változatok egy Corelli-témára 12.20 / Duna Tv <i>A Balaton-felvidék egyedi tájértékei</i> <i>(magyar dokumentumfilm-sorozat)</i> Várak és váromok 13.05 / Duna World <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i> 13.40 / M1 <i>Szentgotthai János – ahogy a tanítványok emlékeznek</i> <i>(magyar ismeretterjesztő film, 2012)</i> 21.15 / Duna World <i>Lajkó Félix az A38 hajón</i> <i>(koncertfilm)</i> 21.15 / Duna Tv <i>Te vagy a hunyó!</i> <i>(francia játékfilm, 1980) (90')</i>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
13.40 / Duna World <i>Magyar első</i> <i>(magyar ismeretterjesztő sorozat)</i> Az első magyar egyetemek 20.11 / Kossuth rádió <i>Belépő</i> <i>(kulturális magazin)</i> 21.00 / Bartók rádió <i>Budapesti Bach-hét 2013</i> Máté Balázs (gordonka) és Dobozy Borbála (csembaló) hangversenye a Deák téri evangélikus templomban 22.00 / Bartók rádió <i>Dzsessz a Márványteremben</i> Az Eichinger-trió koncertje 22.45 / M1 <i>Barangolások</i> <i>öt kontinensen</i> 23.20 / Duna Tv <i>MűpArt classic</i> Beethoven-maraton	5.20 / M1 <i>Hajnali gondolatok</i> 9.05 / Duna Tv <i>Szerelmes földrajz</i> <i>(magyar ismeretterjesztő sorozat)</i> Visszatérések – Vukán György 10.35 / Mezzo Tv <i>Händel: Salamon (oratórium)</i> 12.45 / Duna Tv <i>Az utolsó remény</i> <i>(magyar dokumentumfilm-sorozat, 2013)</i> 9/1. A szabadság földjén 18.35 / Duna Tv <i>Kultúra a nagyvilágból</i> <i>(angol ismeretterjesztő sorozat)</i> 20.25 / M1 <i>Szerelem és egyéb katasztrófák</i> <i>(francia-angol-amerikai játékfilm, 2006) (87')</i> 22.25 / M1 <i>Szeretettel Hollywoodból</i> <i>(filmmagazin)</i>	11.30 / M1 <i>Kincsiünk a víz – Biukfürdő 50 éves</i> <i>(magyar ismeretterjesztő film) (2012)</i> 12.35 / Duna World <i>A rejtélyes XX. század</i> Kun Miklós történész műsora 17.00 / Bartók rádió <i>Kora esti hangverseny</i> Bach: E-dúr partita BWV 1006 20.40 / Duna Tv <i>Az angyal és a rossz ember</i> <i>(amerikai játékfilm, 1947) (100')</i> 22.20 / M1 <i>Borvacsora</i> Badacsony 0.20 / Duna Tv <i>Napok, évek, évszázadok</i> Tökécszki László műsora 1.03 / Kossuth rádió <i>Éjszakai rádiószínház</i> Vakrepülés	9.30 / Rádió 17 (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (radio17.hu) 10.00 / Bartók rádió <i>Miénk a mikrofon!</i> Vendég: Pál Feri atya, Szilágyi Áron vívó, Kubik Anna színművész, Hegedűs Endre zongoraművész 10.45 / M1 <i>Kérdések a Bibliában</i> 10.55 / M1 <i>Református magazin</i> 11.00 / Duna Tv <i>Evangélikus istentisztelet közvetítése Temesvárról</i> 11.20 / M1 <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i> 21.55 / Duna World <i>Pesty Fekete Doboz</i> Pesty László dokumentumműsora

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line:** www.evangelikusélet.hu. • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu. **Előfizetés:** előfizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség:** 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195. **Szerkesztőségi titkár** (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu). **Főszerkesztő:** T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). **Olvasószerkesztő:** Dobsonyi Sándor (sander.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line:** Károly György Tamás (evelet@kgyt.hu). **Munkatárs:** Kinyik Anita (kinyik.anita@lutheran.hu). **Rovatvezetők:** dr. Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu). **Szerkesztőbizottság:** Adami Mária, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Horváth-Hegyi Áron, Kende K. Péter, Kiss Miklós, Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kende K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). **Felelős vezető:** Nagy Zoltán. **Árusítja a kiadó.** **Terjeszti a Magyar Posta Zrt.** **Terjesztési ügyekben reklamáció** a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejéig regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem ösztönöz meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (szeptember 8.)

Enyhítsd szívem szorongását, szorult helyzetemből szabadíts ki! Zsolt 25,17 (ApCsel 1,11; Mt 6,25–34; 1Pt 5,5–11; Zsolt 119,145–152) A szorongás beteg-gé tesz. Fogynak a nyugtatók, az altatók, az antidepresszánsok. Vagyontokat hagyunk ott a gyógyszerárban. Mert az „élet” egyre nehezebb, egyre elviselhetlenebb. Csupa nyomasztó hír, ránk nehezedező teher. Mint aki csapdába esett, kapkodunk rémülten fűhöz-fához. Csak ahhoz nem fordulunk, akiben igazán megbízhatnánk. De vajon nem teszünk-e úgy, hogy a batyunkkal a vállunkon felkaszálódunk a szekérre, ott azonban továbbra is mi görnyedezünk a teher alatt?

Hétfő (szeptember 9.)

Új szövetség közbenjárója lett Krisztus. Zsid 9,15a (Jer 50,5b; Fil 4,8–14; Neh 6,1–7,3) Nincs mindenki abban a „szerencsés” helyzetben, hogy rendelkezik a megfelelő összeköttetésekkel, protekcióval. Mit nem adnánk azért néha, ha valaki kezébe venné az ügyünket, szót emelne értünk. Aki hatalmas befolyását latba vetné értünk. Kieszközölne, hogy fogadjanak a megfelelő helyen, hogy megnyíljanak előttünk az addig zárt kapuk, hogy... Szövetség az élő Istennel? Igen! Mert van egy hatalmas, személyes közbenjárónk. Bolondság lenne ezt a lehetőséget elszalasztani.

Kedd (szeptember 10.)

Így szólt Jézus: „Ha ti megtartjátok az én ígémet, valóban tanítványaim vagytok; megismeritek az igazságot, és az igazság megszabadít titeket.” Jn 8,31b–32 (Zsolt 12,7; 1Tim 6,13–5/6–11a; Neh 8,1–18) Az, amit teszünk, vagy éppen elmulasztunk, az események, történések egész láncolatát indítja el. Ez az Úr Jézussal való kapcsolatunkra nézve is igaz. Egymást követik az apró lépések. Először talán valakitől hallunk róla. Elkezdünk bízni benne. Követjük őt. Egyre közelebb kerülünk hozzá, egyre fontosabb lesz számunkra a vele való kapcsolat. A láncok pedig, amelyek eddig fogva tartottak, egymás után hullanak le a lábunkról... Szabadok lettünk!

Szerda (szeptember 11.)

Aki nagygyá akar lenni közöttetek, az legyen szolgátok. Mk 10,43b (Zsolt 33,16; ApCsel 27,33–44; Neh 9,1–3,32–37) Ha őszinték vagyunk, be kell vallanunk, hogy ez bizony nem túl csábító. Nagynak lenni – igen, valóban jó lenne. De szolgálni? Ki vágyik manapság ilyesmire? Hogy mindenki belénk rúgjon? Belénk törölje a lábát? Hogy semmik legyünk ahelyett, hogy valamik lennénk? Nem! Ezt már nem! De akkor közelít hozzánk a Mester: kezei a szögek helye, derekán rabszolgakötény... Lehajol, hogy megmossa koszos, mocskos lábunkat...

Csütörtök (szeptember 12.)

Bűneinket Krisztus maga vitte fel testében a fára, hogy miután meghaltunk a bűnöknek, az igazságnak éljünk: az ő sebei által gyógyultatok meg. 1Pt 2,24 (Zof 3,14–15a; Lk 10,38–42; Neh 10,1,29–40) Fölnéztek a véres keresztre. Nem ő az egyetlen, akit a történelem folyamán ilyen brutális módon végeztek ki. Töviskorona a fején, kezei, lábai átszegezve. De helyette nekem kellene ott lennem. Ő meghalt, hogy én élhessek. Hogy ezután neki élhessek. Gyógyultan, fölszabadultan.

Péntek (szeptember 13.)

Őrizkedj azért, és vigyázz nagyon magadra, hogy meg ne feledkezz azokról, amiket saját szemeddel láttál. 5Móz 4,9a (ApCsel 10,38a; Lk 22,35–38; Neh 12,27–43) Eszembe jut a nagymamám. Kint ül a kertben, ölében könyv. Mindig szeretett olvasni. De már semmire sem emlékszik. Engem sem ismer meg. Azt sem tudja, hol van. Mindent elfelejtett... Hozzá képest én még fiatal vagyok. Még föl tudom idézni, mi volt tegnap, tegnapelőtt, tíz éve... Azt is tudom még, hogy mit köszönhetek az én mennyei Atyámnak...

Szombat (szeptember 14.)

Ha pedig Krisztuséi vagytok, akkor Ábrahám utódai vagytok, és ígéret szerint örökösök. Gal 3,29 (Zak 8,8b–c; Lk 6,20–26; Neh 13,15–22) Nem is olyan egyszerű dolog örökösnek lenni. Hagyatéki tárgyalás, értékbecslés, illeték... Mégis: olyan kincs hullik az ölünkbe, amiért nem mi dolgoztunk meg; ajándék. Pontosan ezért olyan nagy dolog, hogy Jézus Krisztusért örökösök vagyunk. Isten vagyona az enyém lesz, és Krisztussal együtt örökölök, még az ő dicsőségét is. Minden a miénk, ami a Krisztusé. Ezt fel sem tudjuk fogni elhomályosult értelmünkkel. Ezt csak a hitünkkel ragadhatjuk meg, és adhatunk hálát érte!

■ LUPTÁRNÉ HANVAY MÁRIA

APRÓHIRDETÉS

Szakszerű kertápolás: fakivágás, gallyazás, sövénynyírás, fűnyírás, gyümölcsfametszés, permetezés, zöldhulladék-elszállítás, tűzifa-értékesítés 1981 óta. Tel.: 20/435-1277.

**FIZESSEN ELŐ
LAPUNKRA!**

**50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÖRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester**

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levél cím: 2162 Örbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

